КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Массо а мехкашкара пролетареш, цхьаьнакхета!

Ера 17 апрель, 1969 шу № 46 (4606). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически партин Нохч-ГӀалгӀайн обкоман, Нохч-ГӀалгӀайн АССР Лакхарчу Советан а, Министрийн Советан а орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

1923 шера дуьйна арадуьйла

БИЪ БЕТТА ПЛАН КХОЧАШЪЙИНА

[illegible] Цхьаммогӏара [illegible] исс бетта [illegible] [illegible] цхьаьнакхетарийн [illegible] коллективо [illegible] кхочушъйина биъ бетта план. [illegible] И. В. [illegible] партин [illegible] № 43—2 йолчу установка тех[illegible]. Ер бутт [illegible] бетта чохь [illegible] продукци.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ВАХАРА ШИ ОАГӀУВ

а механизатора сий лакха лоаттадергдоза над. Хьех тем тхо. Раьза вий хьо? Йот тохадалар. Цу дена сон раьза хинна йист ца хулаш латтийсар цхьан юкъа. Ехы къамаьл ле а кхеляхьа са дагарлар кхетадора вела а къежа тӀетехар: «Кийчлургва хьо. ХӀанз цхьан-шин дийнахьа балхах шукъа ла а хьона».

Иштта чакхъьхар Берса лах бетта йоле курсаш. ХӀаьта цу хана денз цхьа бутт ка лаъе ца йелийтаж шиъ болх беш хьа а доагӀа.

Казахстанера Нохч-ГӀалгӀайче валцца тракторист волаш Берса Іоаль гонзал ялар совхоза агронома йийпар. Ца йийпар яр 1958-ча шера денз болх а бь хьажкӀай [illegible] хьувкъам кхебарах Іомаль гонзал. ХӀаьта из гонзал чӀоагӀа накъайоал хьажкӀаш кхеча. Цудухьа 1965-ча шерралца лакха тхохкамаш доахар цуй бригада къахьегамайца. Дукхаьла 1965-ча шера хӀара гектара тӀара 42 центнер хьажкӀаш чуера бригада. Из бахьан долаш Ленина орден ехар Берсана.

ХӀанзалца аз кулгалдаьча бригаде гӀербаьнна хьажкӀаш лелаораш ба. Нарех ва къахьегама цӀеча байракха, орден лелаю Захаев Лаьча. Из республике вовзаш ва. Дика къахьегамхо хилара тарра чӀоагӀа баркалла сага ва са новкъост. Цудухьа цунца ялла вала лаьрхӀад аз, — аьнна Берса.

Дешараштa хетаргда, иштта вала йиш я бригадирeн звенье? вейн шоайла цхьа, аьнна. Цу хаттара жоп лу Матаев Берса шоай совхоза кертерча агрономана Б. А. Рыбаволевца хиннача къамаьло.

— Са укх шера дера цхьа бригадир ваьрзи!
— [illegible]
— Сай кулгалашца хьажкӀаш кхее безам ба са. Сайца цхьа венартва сай новкъост Лаьча.

Берса лаьча дехаро дукхалдаккха хӀана даьй агронома. ХӀана лацапар сага кийчиттва хьал? Бакъда ахьаьхка дар новкъарле еш. Еррисоюзни цхьа бекъонех хӀара звенога 150—200 гектарал кӀезигагӀа йоаццаш хьажкӀаш хала еза кхеш. Цу гӀулакхи а уйла яьр Берса. Из звеньевой ваьцийталехьа кхоъ звено яр «Лермонтовский» совхоза цхьоалагӀча отделене. Звенона ваьгь саги шиша трактори яр, хӀаьта лаьтта шиъша бӀаь гектар дар. Берсас еннача предложенех йиъ звено хила езар. ХӀара звенонарча шиъша саго цхьан тракторана 150 гектар лаьтта делидергда. Цох боаза пайда ба: цхьа дола балхаш де мукъаргья ши трактор, вар механизатор. Цох дел пайда хул дархӀа хала лац. Иштта бригадир хинна Берса шиъ доӀанах хьажкӀаш кхее эттав. Из а Берса вахара цхьа оагӀув. Цу тайпара лоархӀаме я вахара шоллагӀа оагӀув а — юкъарча вахаре лакъа ладар.

Берса ханара болча маьлха вахарах пхьакиха дича а дӀакъаастаде а дандие а [illegible] йолаш дац Сийлахь-боккхачу Даймехка тӀема шераш. ВоккхагӀвола вошa 1941-ча шера тӀем тӀа вахар, вахa ши шу дальча цкъа даьхат кхаьчар цунгара, тӀаккха... ле доацаш вайра... Бедз бе сий башир лезале. Да, нана къаьна дар. Берса цхьайтта шу, дашинадар. Дале а воккхача сага санна вахара муа хьалхаца бийшар кӀанка. Цхьаьнха-шу доладиш а Казахстане Бустанайски областерча цхьан дӀаннгача колхое тайп-тайпара балхаш де дӀаийнар из. Цига болх бар Берса дукхача шерашка. Дай-кхуьк къамача тӀемо бехкбаь балхам юхаметтаоттабе йолабелар. Юртбоахаме шиъ дакъа хьалдаьхар Берса а.

— Цхьан дийнахьа, — боах цо, — колхоза председатела шиъ кабинете чуваьхар са. Из дар 1948-ча шера. Цо аьлар: «Тоъаш бац механизаторшa, хьа гонзал кхаерзае лераш дукха ба. ХӀаьта тхона эш дийнахь баьлча массаза

— Цу шерарчул кӀезигагӀа хӀана худ хьажкӀийн хьувкъам тӀехьа тӀадаргӀача шерашка? — хетт аз Берсага.

— Дукхаьла тхох тийша дац хьажкӀаш хьувгъаелга. Боахама кулгалхошара дохха гӀо эш. Цох лаьца лоацца аргдац аз. Іа дувцача шерашка бахха терналь кхар хьажкӀаш. Шекара свекла дукхагӀа тӀабахийтар теркам. Из а бӀаьстан ожье вахача хьагӀо шера... ферфера лаь. ХӀара чувача хьа мела дика хьийкъаяле а, техника тоъаш ца хилярах юш бетта а цхьа дукхагӀа дӀакхера балхаш. Цу меже дукха йоари хьажкӀаш. Цу хана лене корреспондентна а кӀезигатӀа аза баьлар тхо лолча, — тӀатехар цо вела а къежаш — хоргдарг аз укх шера!

Бехктокхаме да Берса звенос тӀаийца деххараш. ХӀара гектара тӀара 50 центнер хьажкӀаш чуэлерхӀ по, кӀаьта из планал 30 центнер дукхагӀа а, ше дехал лош кхочашдара дика лард елгой гоначa механизатора. Гурахьа лаьтта ахале хӀара гектара тӀа кхоккха центнер а кхоачийтам минеральни удобренеш ехай, хӀаьта Іай — хӀара гектара тӀа отт тони иле. Цул совгӀа пхъара культиваци еше а оахам тӀа дахар кхы а 2,5 центнер минеральни удобренеш кийчъай. ХӀанз лаьттанпара тӀоадая соцаяра макхаш доал. — Цу гӀулакхо торе хулийтаргья, — боах Берса, — массехк шера хьажкӀаш хиннача лаьтта уж юйа а укх шера йийна хьажкӀаш дика хьувкъае.

1958-ча шера баьхкабар хӀачa пӀи хеза бола хьажкӀаш кхеераш балха. Цу хана комсомольцех вӀа; шагӀъеллар хьажкӀаш кхею вагирхой звено. ХӀанз... коммунисташ ба уж. Из лоаркӀаме хунцал хилар Берса вахаре 1964-ча шера. Коммунист, пӀи хезна вола хьажкӀаш кхеер. Из айира наха. Цох тешам белар. Цудухьа укх тӀехьарча кхаь шера районни совета депутаталла хержав из. Парна чоп ше хьалдаьна юхалагӀа а гӀулакх пӀенхаштта делалеш болча Берса шоай цох беина тешам боабергбоацилга. ЛерттӀа кхачамау шийна тийнна мазлаш. Цу хьакъехьа дукха масалаш доаладе йиш я. Дукха болх бу йо лешархошца а. Бераш дешара тӀерадувлаш, харцахьа лелаш моттигаш нийсъелча а, хӀаьта из гӀулакх дай нохной бехкагӀа нийсделча а мийнешта а хозача, нийсача дешона новкъостал ду ца бакъахьарча новкъа отта. Кастаста ю цо дешархойна бераш.

М-Р. ГАМЕВ.

М. Шарудов сурт.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ГӀУЛАКХАШ

Беррагӏча юрта боахама къахьегамхоша а санна доккхий социалистически дехкараш тӀаийцад вай республикерча хьайбаш лелаерашца В. И. Ленин ваь 100 шу дизаре сийна. Цар дош деннад хьайбай продукташ яхара уж паччахьалкхенга йоахарен ихе шера план хала хьалха кхочашдъе.

Хьалхара квартал чакхъьннай. Хьайбай фермашка болхаш лела нахе дӀадаха Іа шийла хилар бахьан долаш йоккхий халонаш ца йийзале а, дукхача фермай коллективаша, колхозийи совхозийи хьайбаш леладераша хьоахаме къахьийгал.

ТӀаийца социалистически дехкараш кхоачашдара къовсам иштта лоаттабе беза хьахьехкад Шаьлa района боахамий къахьегамхоша. Цар тӀехкхоачашъьй хьалхарча квартале паччахьалкхенга еррига хьайбай продукташ йохкара план. Планах дьархӀачул 18 процент совгӀа деннад цар. Даьхени дукхьал дулх, дика планал совгӀа сийнай шура, фуаш. Хана хьалха кхочашъйи паччахьалкхенга дулхи шурей йохкара план Гудермесски, Наьсарен, Сунженски районашa. Кхыча районашка а дукха да хьалхарча квартале паччахьалкхенга дулхи шурей дохкара план кхочашдьъ боахамаш.

Цхьабакъда дукха районаш тӀехьае укх шера хьайбай продукташ йохкара гӀулакха. Цудухьа еррига республика хьайбийча кхочашъьйлац хьалхарча квартале паччахьалкхенга шурей фуаши дохкара лайн. Геттара во латт хьайбай продукташ йохкара гӀулакх Наурски Грозненски районий колхозашкий совхозашкий. Цу районий боахамаша цхьаькха продукт йохкара план кхоачашъйац. Шура кийчъяра план кхоачашъьйац Ачхой-Мартана, МалгӀабика, Урус-Мартана районий боахамаша. Сунженски района тӀехкхоачашъьй паччахьалкхенга дулхи шурей дохкара план, амма цу районе бархӀ боахам ба хьалхарча квартальи план кхочашдаь [illegible].

Колхозашкеи совхозашкеи доаце да дулх [illegible] дохкарен гӀулакх тоадара оаш хьалаш. Шоай тороеш дарлӀа а даьрзӀа, укх шера хӀара квартале дӀадала тӀаштӀехьайоаьх доахан бӀегаа а даь тӀаийцадар совхоз колхозашеи совхозашеи пятилетка дийлагӀча шера йола дехкараш. Уж кхоачашдара лертгӀа къовсам лоттабаьча моттигашка Даьхенна дулх дӀадалара план кхочашдъьй.

ХӀанад хӀаьта хьайбаш корстаяра а дулх дӀадалара а гӀулакха дукха районаш тӀехьаюсаш хилар? Цуи хертера бахьан да партийни организацийш, боахамий кулгалхоша цу лоархӀамерча гӀулакха лерттӀа уйла тӀа ца йохийташ хилар. Ала дезаш да, укх Іай дулх вакхля атта ца хиннalга. Іа шийлеи кӀаьхен хиларахи кхоачам болаш доахъар ца хилараи дукха халонаш нийсъеннай хьайбаш леладераштa. ХӀаьта уж-м массанахьа а ма хиннай. Цхьабакъда шоай дехкараш кхоачашде фермай коллективаш оарцагӀъьйнача результаташ во яц. Халахете а хӀанз а из кхетадеш бац цхьайолча моттигашка. хӀанз а бекъонна къовсам лоаттабац план а тӀаийца дехкараш а кхоачашдара.

ШоллагӀча квартале чу дика паччахьалкхен дехкар тӀа а дусаш даьннад вай дукха боахамаш. Нагахь санна цу гӀулакха тӀеньале хӀанзе а кхета ца йойе шоллагӀча квартале план кхоачашъе чӀоагӀа хала хургда. Цудухьа тераш тӀабахийта беза хӀанз хьайбаш интенсивно кхабараш йоагӀача кондиригӀа дӀа а кхоачалаш уж дулхкомбинате дӀачудаларах. ХӀанз бӀаьстa яьннай, доахан баьца тӀа арадаьннад. Хьакъьлаца пайда эца беза хӀанз даьгӀенех, къьстта тераш тӀабахийта беза дӀайийхача баьцех пайда эцара. ЧӀоагӀа тераш тӀабахийта беза хьалха латтача методах хьакхарч кхабара, иштта дицдалийта йиш яц лоа тӀара оалхазараш а. ХӀара боахама резервиш терналъе еза.

Дукха ба вай боахамашка хьайбай продуктивность лакха лоаттае йоаш бола гонзанчаш. Дукхача доарнаша 2500 — 3000 килограмм, кхы дукхагӀа шура яьккхар сояка шоай кхоабача доахах хӀара Іаттагара. Укх шера Іай чӀоагӀа халонаш нийсъеннайоллашехьа цхьадолча боахамашка сояхка шу ханачул дукхагӀа яьккхай укх шера хьалхарча кварталe шура. Масала, Шаьла района «Южный» совхозе соахка цу ханачул 167 килограмм дукхагӀа яьккхай укх шера хьалхарча кварталe цхьан Іаттаге лоархӀаш шура. Цу тайпара хьакхамаш долаш боахамаш дукха а да республика районашка. Цу колхозийи совхозийи опытах пайда эца беза къаьстта тӀехьадусача боахамий коллективаша.

ХӀанз хьатӀакхоачаш латт хьайбай продукташ йоахнега лясамдакхара лоаттабеш къовсама эгара аьттув болашагӀа йола за. Фермай къахьегамхой дехкар да хьалха латтарий опытах пайда а эцаш сиха кхоачашбоацараш дӀадахар, доахана продуктивность лаккъара еррига тераш оарцагӀъьхар. Дехгара дехга шерагӀа йоржое еза В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна тӀаийца дехкараш кхоачашдара йолаеш социалистически аха.

Къаьстта бехктокхаме дехкараш латт хӀана колхозийи совхозийи кулгалхошта, специалистaшта хьалхашна: цар новкъостал де деза фермай коллективашта хьайбаш леладерий къахьегам нийса вӀаштӀехьбакха, зоотехнически правилаш бехкоша ийнлачдаь, хьайбай продукташ яхара тоийнаш дахаза.

Паччахьалкхен планаши тӀаийна социалистически дехкараши кхоачашдара еррига коллективаш а кулгалхой а бехктокхаме хилар дукхала кертагӀа дахад КПСС обкомо а Министрий Совето а шоай решенешта. Цар тӀа белгалдаь да хьайбай продуктивность лакхъяра а планаши дехкараши кхоачашдара а чакхдала деза гӀулакхаш. Моттигашкарча партийни, советски, профсоюзни организацей, боахамий кулгалхой специалистийн дехкар да уж белгалдаь гӀулакхаш чакхдахара фермай коллективаш оарцагӀъьхар, шерра йоарнае еза хьайбаш леладераштa юкъе социалистически аха, из хоадам болаш а иньа хьакхар айдеш а хургйола гӀулакх де деза. Кхы а шерагӀа а еза социалистически яхье котбаьнараштa материальни а моральни а поощрени, уж хьохкаме уттабе беза тӀехьабусараштa, цьаккха а тӀехьаисаш коллектив хургйоацa гӀулакх вӀаштӀехьдакха деза.

Нохч - ГӀалгӀайчи хьайбаш леладерий сийлени дехкар да хьалхарча квартале тӀадиса паччахьалкхен дехар сиха тӀерадаккхар, шоллагӀча квартала а ах шера а плаши хьалха кхоачашдъар, Даьхенна дукхагӀа дулх, шура, фуаш, кхыйола хьайбай продукци яхар.

ДЕНАЛА ТӀЕХ ЙОЛА БЕЛГАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА ТУРПАЛА ЦӀИ ОТТАЯЬЧА ДИЙНАХЬА ДЕНЗ 35 ШУ ДИЗАР

35 шу хьалха, 1934 шера 16 апреле Советски Союза Турпала цӀи оттаяй СССР ЦИК-о. Из цӀи — вай мехкя денала эггара тӀех йола белгало. Из шу паччахьалкхена [illegible] турпал гӀулакх [illegible] хилар [illegible].

Советски Союза Турпала эггара хьалхара цӀи еннай 1934 шера 20 апреле челюскинцаш дӀалхарбаьхача советски летчикашта: А. В. Ляпидевскена, С. А. Леваневскена, В. С. Молоковна, Н. П. Каманине, М. Т. Слепневна, М. В. Водопьяновна, И. В. Доронина.

Уж бар Советий Мехка эггара хьалхара турпалаш. СССР Лакхехьарча Совета Президиума совгӀатий отделе ТАСС корреспондентага хоам бир: дӀаихача шерашка 12 эзар 416 сагах Советски Союза Турпалаш хинна хилараx. Царна юкъе — 91 кхалсаг. Даьхен сийлахьча 118 воӀо «Дошо седкъа» яха шишша медаль лелаю. Кхаь сага — С. М. Буденнена, И. Н. Кожедуба, А. И. Покрышкина кхозза еннай Турпала цӀи, хӀаьта гӀоравьнича советски полководца Г. К. Жуковне — доазза.

Укх шера 21 мартерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаца СССР паччахьалкхен доазув лелорашта [illegible] турпалаш [illegible] Советски Союза [illegible] гвардия сержанта Ю. В. Бабанскена воккхагӀа волча лейтенанта В. Д. Бубенинаи, хӀаьта иштта байначул тӀехьагӀа — подполковника Д. В. Леоновнеи воккхагӀа волча лейтенанта И. И. Стрельниковнеи.

Даьхено сийлеца деаду шай дикагӀа боло къонгашта карагӀдаьнна гӀулакхаш. Вай мехка къаьстта сий долаш лоархӀаш ба Советски Союза Турпалаш. Царна дӀалу ССР Союза эггара лезагӀа доле совгӀат — Ленина орден, белгалдоаккхаш йола къаьстта знак — «Дошо седкъа» яха медаль, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота. Шозза Турпал ваьча моттиге совгӀат деннача бронзови бюст оттаю.

(ТАСС).

СТОЛИЦЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕНИ СОБРАНИ

МОСКВА, 15 апрель. (ТАСС корр.): Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа денз 99 шу дизара хетаь торжественни собранеш дӀайоленнай тахан столица районашка.

Ленинградски районе собране баьккар партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей викалаш, промышленни предприятейи гӀишловийи хьалха латтараш, района Іилман культуран деятелаш. Цига доклад йир КПСС Московски городской комитета секретара А. П. Шапошниковас.

Ленински денна хетаь собранеш хиннай иштта столица кхыча районий предприятешка а учрежденешка а.

БӀАЬСТАН БАЛХАШТА — ЛАКХА ТЕМПАШ!

ХЬИНАР УРАОТТАДАЬ

Шерра дахьаш Сунженски района боахамашка бӀаьстан вадиццара балхаш. Лаьтта доасар дахача денешка Ленина цӀерагӀча колхоза механизаторашa ара дьхар хьалхе дена аьшна лаьтта агрегаташ.

ТӀехьаьннача бӀаьстене балхаш тӀехьадахарах, дерригa юкъаш оарцагӀдаьчоа укхаш лоацача агротехнически хана лаьттанпара тӀоадал соцдара. тӀехьагӀа юь культураш дӀаюргйоала лаьтта кийчдара, ялт дӀадера.

Юртбоахана культурай хьувкъам лакхбара шерра социалистически ахь йоаржаьча механизатораша кхаь дийнахь дерригa зуба аьха хиннача 1730 гектара тӀа лаьттанпара тӀоадал соцдеш маьха баьккхаб. Культиваци йоаккхане бӀаьстан юхе юв горох, люцерна фу дӀадоалаш тӀехьа-тӀехьа лел селлаш.

Къаьстта дика вӀаштӀехьдаьхха дӀадоладиз бӀаьстан кхашкара балхаш СССР-а Лакхехьарча Совета депутата Бийбулатов Эламбас, Чилаев, Дубас кулгалдача тракторно - полеводчески бригадай коллективаша.

Бийбулатов бригадерча механизаторашa шоайла ихье баьнна массехк дийнахь 1240 гектара тӀа лаьттанпара тӀоадал дӀахьайбар. Пхьа культиваци а ь, бархӀагӀча апреле ден йобе бола белар. ХӀанзе 120 гектара тӀа юь культура дӀа а йийна гидуаргаш дӀаюргйоала 206 гектар кийчьеш я бригада. Укх шера хьайбай боахама нопача доакъара база чӀоагӀъяра цхьа бӀаь гектара тӀа цкъа дӀаийнча цхьан шера хьахула баьлаш дӀве лерхӀ укхаза. Кхашкара дерригa балхаш ден шоашкара лакхара хьоккам тойтам хьабоагӀа хьалха латта трактористаш Кагиров Іабдурахьим, Ахмадов Муса, Чичаев Махьмад, кхыбараш. Ден нормаш тӀехкхоачашъеш оасаре къахьегамхо [illegible] пхийтта латтайна дьархӀа 80 гектара тӀеш доакъара дьархӀа 40 гектара, тӀеш горох дӀайийнай. Дийнахьа буси совцаш бригада кхашкарча тракторий тата.

Иштта шоай долахоех тӀехьа ца биса гӀертаж къахьегама новсаре лацахь кхашкара балхаш сиддаьт Чилаева бригада механизаторашa. Кхаь дийнахь еттка гектара тӀа горох дӀайийна баьнна алатийна дьархӀа хьажкӀа дӀакоргйолча кхашка культиваш ем а бригада агрегаташ.

Лакхера дехкараш тӀаийнад колхоза механизаторашa укх шера: цхьан гектара тӀара ялатийна дьархӀа 40 центнер, силоса дьархӀа 250 центнер хьажкӀа, 12 центнер гидуаргаш, иштта кхыйола культураш яхара.

Уж дехкараш тозаина кхоачашдара ленински вахте эттача колхоза механизаторашa тӀехьа ца доахаш яхьатара лоладу дерригa кхашкара балхаш.

Т. АРЧАКОВ.

Укхазара болалу хьувкъам

Массехк ди хьалхагӀа дийлхача дерӀо юххьанца дӀадоладаь кхашкара балхаш социдаьдар. Бакъда тӀехьарча кхаь дийнахьа бӀайха хьежача малхо торо хилийтар кхашкара балхаш сихде.

Совхоза контора уллувра дӀадолалу цхьоалагӀча отделене лаьттаж. Декабре зиба аьха лаьтта шьардана къа-юкъера тӀаьле а долаш улл. Макхаш дахаш дуга дӀадуургдолча цу лаьтте, во сов тӀаьда хиларах. Цхьабакъда, 80 гектар хулача лаьтана говнаьа даьккхa зий дукха кӀоарге ордӀеелдаь дала. доала. Машинист водиц В. Макаров шиъ новкъостаца механизаторех дерригa хаь дехна ораш цӀеелдаь еьнча. Кийча да уж хий дӀадара. Уж ба дукха ковшаш йолча экскаваторан тӀа болх беш бола ая. Ерошкаь Ерокин.

Дика къахьийтад укх деношка, — дувц цу отделене шоллагӀча тракторно - полеводчески бригада кулгалхочо Н. Байдакова. — ДӀадийна доалаш латт гидуаргаш. ХӀаьта уж дӀадуешие а гурахьа а хӀанз а дийнача, ялата макхаш доах.

ЦаӀ шоллагӀчоа тӀехьа йола шекара свекла дӀаюва йола ши агрегат. Уж тракторахи а яй. Солтамурадовеи Висхановеи. Шекка а шекара свекла кхоча звеньюва кулгалдеш ва. ХӀара гектара тӀара кхоккха бӀаь центнер шекара свекла яккха, аьнна [illegible] дешна дош кхоачашдергда [illegible] — дувц цхьоалагӀча тракторно-полеводчески бригада кулгалхочо Г. Джантериева. Дош кхоачашдие ишкъало хургдолча хов таона. ХӀана [illegible] дах тха. [illegible] а хӀара гектара тӀа 10—15 тони кхоачийташ кхо а даладар аха. Свекла дӀаь йолайлалеаь цу лаьтта культиваш ь чакхьдар. ХӀанз дӀадуйе деле фу дика да. ДӀадора дар а тха тхоай кара да. Массой [illegible] хьале 68 гектара тӀа дӀайийна яргья шекара свекла.

ХӀанз бокхача лоархӀама да гурахьа дийнача ялата макхаш дахар. ХӀаьта-цхьоалагӀча отделене механизаторашa гуранье дийнача ялата тӀехьарча участка тӀа макхаш доахаш ба. Цу сахьате дӀаболабелар уж бӀаьсти дийнача ялата: гидуаргаша, тероха, [illegible] дӀайийча дукхача шерашка тӀаювача боахашта макхаш доха.

Кхай дӀоахала дийнача ялата даорагӀа доахча маккхаша дика цурду лаьтта. Т-75 яха трактора тӀа уж балхаш деш ва укх деношка А. Нациев. Дукхьаьна хьалдира дийнахьа шиъ норма [illegible] 150 процент тӀехкхоачашдьо из. Цуя кхоа болх вар [illegible] боах [illegible] йола учета. «Тахан а иштта кхоачашъергья аз сай норма», — боах Абусупьян, макхаш шейс а дахь тракторa тӀахьа.

Кхай тӀа болх беш бола механизатораша мел дийнача къамаьлан аз вайра шоашта укх шера къаьстта бехктокхамэ а долаш хьалхйина айтта дехкараш кхоачашдара цар шоаш кхо ца бола. Механизаторешта кийчо еш бар гурахьа бийна мулх боаьабаьча кхийбола ялата культура хӀера. Цар дош деннад шоаш гӀаийцача дехкарел ялата культураш тӀех хьувкъае. Цу гӀулакхо торо чулийтаргья дайха ялат меттаоттаде. Механизаторех къаста а къаьста дӀаводаш уйла ера юрта чу: хӀанз леладерий дегашкара [illegible] хьувкъам.

Р. МАГОМЕДОВ.

ТАХАН КХАШКА

Кхаш леладерашта бехктокхаме ха я хӀанзара яр. Цар беррига низ тӀабахийтаб лоацача хана лакхача агротехникех бӀаьстан юхье дув ялаташ дӀадийна даккара.

14 апрель тӀехкхочаш колхозийи совхозийи кхашка 29 эзар гектара тӀа юххьанца юв культураш дӀайийнай из планах боагӀачох 14 процент я.

Ялати ялата-бобовни культураш хьажкӀаш йоахаш 15 эзар гектара тӀа дӀайийнай. Планах 57 процент я уж.

Кхашкара балхаш чӀоагӀа ижкъаьло да укх шера бӀаьсти тӀехьаьлтарах. Цхьатарра дӀае езаш хилар юххьанца а цул тӀехьагӀа а юеш йола культураш.

Шекара свекла цхьа эзар гектара тӀа е планах 13 процент дӀайийнай вай боахамаша.

Массанахьа дӀадуаш да хӀанз генараш а. Цар фу 1512 гектар лаьтта дӀаделлад.

Баьлладараш дехалагӀа долча дахьбо тӀа дӀадийнад.

Бисалуш бех юрта боахама къахьегамхой хьайбашта доакъар хилийта дезаргах а.

Дукхача шерашка тӀаювла баьхаш дӀайийнай цар 1669 гектара тӀа е леоӀачох 24 процент.

Дика вӀаштӀехьдаьхад культураш дӀаера балхаш Гудермесски, Грозненски, Наурски, Ачхой-Мартана, иштта кхыча районашка.

Укх юкъах кӀезига даьлаш вай боахамашка ялат дӀадера, цхьабокъла кхы а дукхагӀа да кхаш леладерий де дезар. Из хоргла укх бӀаьсти 204 эзар гектара тӀа тайп-тайпара культураш дӀае езалга белгалдаьча, хӀаьта царех хӀанз дӀайийнараш 29 эзар гектар мара яц.

ХӀанз цӀаьнкха ца хиннача тайпара дика вӀаштӀехьдаха деза кхашкара балхаш, ялат дӀадувча хӀара агрегата шин сменагӀа болх бергбола хьалаш хилийта деза. Цхьаьккха йиъот зехьа йоле йиш яц.

Цунна цхьана дицдалийта йиш яц болх дикал лакха йолаш чакхбаккха безалга а. Цу бахьанех тайпа хургба вай кхашкара кулгарбола хьувкъам. 14 апрель тӀехкхочаш бӀаьсти юв культураш дӀаерах йола сводка

План процентах

	Еррига бӀаьсти юрай дӀайийнай	ХьажкӀаш йоахаш ялата-бобовни культураш
Ачхой-Мартана	15	81
Ведана	—	—
Грозненски	21	66
Гудермесски	31	22
МалгӀабика	5	39
Надтеречни	9	63
Наьсарен	—	—
Наурски	14	78
Ножай-Юрта	—	—
Советски	—	—
Сунженски	12	59
Урус-Мартана	13	60
Шаьла	11	104
Шелковской	22	42
г. Грозный	49	—
республика гӀолла	14	57

[illegible]НШАХИ АХАДХНАР АЙИД

ХӀанз эттача хозача денех биззабайда из Урус - Мартана района «Красноармейский» совхоза кхаш леладераша. Лаьттанпара тӀоадал соцаеш 698 гектара тӀа макхаш даьдха баьнаб механизаторашa. ХӀана шекара свеклан хьажкӀаши дӀаюргйолча кхашка ала бӀаь гарега гектара тӀа культиваци яь баьнаб механизаторашa. Уж балхаш леча дика къахьийтад трактористаш І. Бимурзаева, А. Мацаева.

ХӀанз хиша дӀадуйла за ялат. Шекара свекла дӀаюш ба С. Цакаев, звеньевой А. Мацаев. ХӀара свеноагӀа 20 совгӀа гектара тӀа свекла дӀаюш цар, планах йоагӀар 14 гектар йолча. Цхьан-шин дийнахьа дӀайийна ергья из. Из мах бола культура дӀайийнаше а кхашка минеральни удобренеш а тоас механизаторашa.

Сурта тӀа: шекара свекла дӀаюш ба трактористаш С. Цакаева, А. Мацаева.

И. Пашев сурт.

«ЛИТЕРАТУРНИ ГАЗЕТА» — 40 ШУ

«Литературни газета» — СССР писателий Союза правлене органа — 40 шу. Цун эггара хьалхара номер 1929 шера 22 апреле араьннай. Цу массалолча шера советски писателий оаш чӀоагӀа ехай хинна трибуна яр газет. Цун оагӀонаш тӀа хераяйттах Горьких Маяковских, Толстой Алексея а Фадеева а, Шолоховен Фединия, дувеш тӀа боккхагӀа болча прогрессивни литераторий йоазош.

Газето доккха дакъа лоац мехка литературни вахара юкъе, художественни творчества партейни халкъалеи идеяш, социалистически реализма принципаш чӀоагӀ а еш.

1967 шера денз кхайтта оагӀув а йолаш кӀиранна цхьазза араюла издани хул «Литературни газетах». Дукхача къамий юкъара советски литература дегӀакхувлара дешашта цӀийса цу тӀа шерра юш искусства, просвещение, Іилма, экономика, морала проблемаш. Советски писателий органо чӀоагӀа уйла тӀайохийт дуненна халкъашта юкъерча вахара, ерача идеологически къовсаме социализма позицеш лерагӀа кхал а доацаш.

ДукхагӀа хиннаб газета автораш, чӀоаглӀамаш читателашцара цун букцамаш. 1929 шера денз газета тираж 16-за дукхагӀа а хийни, хӀанз 800 эзар экземплярашa тӀеха я.

ЛЕНИНСКИ ИДЕЙНИ ТІЕХЬАЛЕ НАХА ДІАЙОВЗИЙТАШ

«Знание» обществан Нохч-Г1алг1ай организаце [illegible] болабаьб ленински [illegible] чо яра.

Обществан правленин президиумо хьалха юкъе а озаш яьча шен йоккхача заседанехь 1968 шеран март бетта йиъна а, йиъна, ч1ог1ийра «Знание» обществан республикански организаце В. И. Ленин ваьча дийнахь дийна 100 шу дизара кийчо яра хьакъехьара къоастам боллаш йола мероприятеш.

Цу мероприятешка керттера декхар а лаьрх1а оттаду республика беррига къахьегамхой политически кхетаман тайп-тайпарча формашка чулоацийтийта.

Х1анз Грознера республикан районашка ахь кийчлуш ба лакхера юкъерчен дешара заведеней кулгалхоех, знаней дерригача доакъешкарча специалистех бола лекторашь. Районашка болхача новкъостана ешарехь В. И. Ленина теоретически т1ехьаден йаьхкел, дерригача адамашта бола цун вахарен г1улакхийн лоарх1аме да могга к1оарга1а д1абовзийташ йола лекцеш.

Республикански организаце правленерча 1илма-методически советашь, секцешь комиссешь шоай заседанешка къаьстта [illegible] дар юбилейх лаьца пропаганда яра г1улакха белгаларча даьгва лекторий декхарий хьакъехьа. [illegible] дешна хетаяь районни организацей правленей пленумаш а х1анзе кийта республикански организацей пленум а лий.

Юххьанцарчех районни организацеита методически новкъостал дара отта а яь кепатеха арайьккхий «Дийна мел барел дийнаг1а» ахаш йола В. И. Ленин ваьча дийнахь дена 100 шу дизара кийчо яра хьакъехьара къоастам боллаш йола мероприятеш. [illegible] лекцешь эпизарг1оаца лекцей тематика. Цу брошюра бахкаре саноя, ахкт [illegible] ахт, х1ара цу т1а в1и хьаккхача тематиз лаьрх1а цун чулоацама хьакъехьа лоацца оттаяь аннотаци а йолаш йола кинофильми могадеш хиларах.

В. И. Ленина 100 шу дизара юбилейна хетабаь бокаха бола бу хьалхаг1а а санна т1а бехача новкъостана «Знание» обществан членашь, Ленина в1ашаг1беттадуш хиначан коммунистан пв. С. И. Цифарова, И. И. Лубуаз, [illegible], [illegible], Цулажки ди [illegible] дукла, цуна шоаш в1ашаг1беттадуш дуца аьнка уж новкъостей школьникашь, промышленни предприятей коллективашь шоай плана на хьехаш. Тайп-тайпара тематика а йолаш х1ара денна къахьегамхошта хьалхашка лекцеш еш республиканс 200 лекторо, цу даьхье 70 процент тарг1а бо да лекцеш еш общественно-политически [illegible] аьаьа, эггара [illegible] хярчя [illegible] ленински теоретически т1ехьаленна пропаганда яра хетаяь лекцеш.

1илма-методически Совета [illegible] ленински тематикерча укх темаех лаьца лекцеш [illegible] лекторашта новкъостал [illegible] материалаш кийчъяьй: «В. И. Ленин — Советски Союза Коммунистически парти хьаьхьа», «В. И. Ленина образ цун хандарчарна литератураг1алашка», «В. И. Ленина т1оьш [illegible] х1андарча [illegible] СССР оборона ч1оаг1ъяра бола цар лоарх1ами», иштта кхыдараш.

Ленински районе болх бе а тайп-тайпара ц1ераш йола 18 популярни ленински лекторий: «Даьй традицеш къонгий г1улакх да», «Хоастам хийба бакъдалчоа т1ехьа даьттача къоасамхошта», «Сийлахь-воккха, гаргара, дог дикала», «Эггара дикаг1а дог дола саг», и. кх. д1.

В1аьстин аьхкий, къаьстта шоатиех к1ирани дешоншка хайдаш т1ехь удушан т1ехь баьача наха хьалхашка выступленеш ю къаьстача агитбригадашка, лекторашь, пропагандисташь, къаьлча большевикашна лакьа а лоацаш.

Ленински тематиках лаьца дийнар выступленеш ю пп. И. О. Капаев, Г. [illegible], Х. И. Нагиева, И. С. Богатырева, Г. А. Кима, дукхахоь аьнчар.

«Знание» обществан республикански организаце правлене 1968 шера а 1969 шерах д1ададахад бетташка а В. И. Ленин ваьча дийнахь денз 100 шу дизара кийчо еш хиларца дувзаденна тоадаьд обществан юххьанцарчех районни организацешта деш дола методически новкъостал. Хан-хаьнахьа семинараш ю лекторашца: международникашца, экономисташца, атеисташца, юристашца, кхычарца. Укх т1ехьарча хана, тхона хетачох, пайдане болх баьб «Знание» яхача обществан «Красный молот» заводо, Каргалински станицо, Химкомбината юххьанцарча организацей г1улакхий бакъальара опыт в1ашаг1тохара.

Лекцеш ешарах санна пайда аьарг1ба оаха къахьегамхошта политически кхетам балара кхыча формех а: марксизма-ленинизма къаьст-къаьстача проблемаех лаьца теоретически конференцеш еяга, в1ашаг1беттабалара сайренаш, хаттарийн жоп [illegible] сайренаш еяга. Халахета а, укх т1ехьарча хана республике чакх ца йоалаш сопаьй кагирхошта хьалг дехча къаьст-къаьстача деша лаьца диспуташ яр санна йола хаттархошта сакъердама мероприятеш.

Даьл даьл [illegible] деш [illegible], шеко [illegible], [illegible] а. Халахете [illegible] республикерча «Знание» яхача обществан организаце [illegible] г1[illegible] нахара болх [illegible] лаьха [illegible] г1а д1алех [illegible] ма [illegible] йоцц йолаш [illegible] лекторашка еш [illegible] лекцеш а ц1енхашта кхоачамбоацараш долхаш, вешта аьлча идейни-политически 1илмана бокьам лоха балаш а. Обществан юххьанцарча районни организацешка дукхаг1ча даьхье уйта ца еш оттаю лекцей тематика, политически хьоьл [illegible] [illegible], моттигерча хьалантех бахача наьха тайп-тайпарча группашта хьоаш [illegible] дуказаш [illegible].

Сийлахь-доккхача ден — В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна къахьегамхой коллективашка кхы а доккхаг1а бола декхараш т1аийса, хьайф [illegible] а ч1оаг1а1а айдаь кхбачеш а т1аьхкхоачаш а ю производственни заданеш, къовсам лоаттабу пятилетка хьалхалц хьалха чакхъяккхар духьа.

Мел йоккхий хаденаш шоашта т1аьттарах массача а Владимир Ильич Ленинга кхайкх сенетени нах.

Къахьегамхой ревалюцехь баьча уйлантех пленантей селхара ч1оаг1а т1аккхуйн хилар, цун вахаре г1удалкхашка ч1оаг1а1а хьажт долаш хилар — ленински хьелашка шерра пропаганда яра йиз беза стимул. Вешта эггара хьакхара декхар да ленински идейни т1ехьален лоарх1ам массе оаг1ор раьхьара — коммунизм хьалхьча, дунен социалистически системен беррига дунен халкъашта юкъера революционни балами дег1айкхувзача ч1оаг1бе.

А. ПОПКОВ,
«Знание» обществан Нохч-Г1алг1ай организацен правлене [illegible] секретарь.

Холодильникаш еча Кишиневски заводе 130 литр чухоаш чура че йола кердарг аппараташ в1ашаг1ъехка йолаенна. Испаритела конструкци шей тайпара дикал хилар бахьан долаш минус 12 градус лотт цу чура температура. Испаритела к1алйоаллача к1ийленах пайда эца йиш а дешаш доли хий гуллара нийна па 1еш, продукташ чуйоалаяра а. Аппарат ч1оаг1а айийта хилеро 1алашду наьаре гонназьара йист магнитни къайла хулга.

На1ара ко лакхерча даьхьах делла, цулуххье х1анз 1оверза вазц. Нагахьа санна шакхха кулг мукъа дене, педала ког 1отт1а а т1айбаь хьаелла йиш я наь. Холодильникана чу цера температурни режим оттаяре [illegible] хьеелла езац — термостата хо арадаькхаь. Аппарат д1а-юха якхча отта да — роликови когаш т1е латт из.

Керцача холодильникий эггара хьалхара аар йоха арарг1ъа «Ярна-2» аьнна марка я йолаш.

Сурта т1а: лаборантка Васильчук Валентина керд1ача холодильника юхе. **Н. Субботинай сурт. ТАСС фотохроника.**

ПОЛИТИНФОРМАТОР

Парте идеологически балха тайп-тайпарча формаштеи методаштеи юкъе х1анз бакха лоарх1ам болаш да къахьегамхошта мехка политически, экономически, культурни вахарахи дунен халкъашта юкъерча хьалахи дола кердадараш д1ахловзийтар. Лоацача хана из тайпа информаци шерра лаьрхай Наьсарен районе. Политинформаторий группаш керттерча даькъе хьа а хиина, болх беш я районна промышленни предприятей, совхозий, учрежденей дукха а дукхаг1ча партийни организацешка.

Укх шера КПСС Нохч-Г1алг1ай обкома пропагандистий группа хьежар Наьсарен районе политически информаци иштта ю. Цу мак г1учалаьлр районе къахьегамхошта мехка а доазол декьа а хулача кердадарех хоамаш деш, беседаш еш хиларал совг1а, района къаьсттача цхьан предприяте коллективна хьалда дола г1улакхаш дуцаш хилар. Масала, иштта бу кхетама болх Наьсарен хлебозаводе. Укхаза политинформатор ва цу завода директор Б. А. Кодзоев.

Х1ара к1ирана п1аьраска дийнахьа укхаза ювц к1ираг1а хинна событеш.

— Вай ювцаргья, — аьлар завода директора, — КПСС ЦК октябрьски (1968 ш.) Пленума сопаш т1ара юртбоахана производства болхлошта г1улакх деш долча воайех йоаг1а раьлех.

Политинформатора блокнота т1а д1аязаьь яр беседа план: продукцега д1ададачех бела кхетам, цунга х1адоар лохьаре керттера наькъаш, производства рентабельностах бола кхетам, рентабельность лакхьяре влияни еш йола факторашь.

— Фу де деза рентабельность лакхъяра? — хетт политинформатора. Т1аккха шо жоп ду: производства чурча кхоачамех пайда эца беза. Заводе дий уж кхоачам? — хетт юха а. Да, эггара хьалха къахьегама весарле лакхье еза, халача балхашта механизаци е еза.

Укх шера январь бетта нара волавеннавац Кодзоев директорала болх бе. Х1ьта а дика х1ама карага1даьннад цунна. Дика тоаламаш даьхад коллективо, кхаь бетта план кхоачашъяьй.

Заводе транспортер, шиъ холодильник, газови счетчик оттаьй, 1анара турбашта ремонт яьй, маьхк йетта керда пиши оттаьй. Юкъера лаьрх1ача заводе дийнахь-бус алх тони маьх арахеш. Х1анз заводе хьадеш долз хьоара диар 4—5 тайпара мара дац, бакъда ши бутт баьлча укхаза хьадерга 10 тайпа.

Завода болхлошта карагIдаьнна эггара дикаг1дар маьхк тоттара дика еш хилар да.

— Х1ьта шоллаг1а йола торе а х1ара болхлоче хьаьнала, дог ц1ена къахьегар, шийна т1адехала г1улакх дикаа кхоачашдар.

Дукха хеттераш дайтар ладийг1арашка дика аьча политически информаце.

Укх т1ехьарча хана парте Наьсарен райкомо ц1енхаштта т1аьхьожам лоаттабу политинформаци тоаяра т1ехь. Райпартактив хадданза хул информаци еча моттигашка, беседаш иштта ю хьож, политинформатораш в1ашн шоаш еча выступленешка ладуг1а ухийт, партейни бюро членаш беседаш еча т1ахул, политинформаторашка отчеташ ийт. Дукхаг1 йолча парторганизацешка политинформаторашта дневникаш ледаду.

Керттерча даькъе политинформаторашь кулгалхой ба. Из бахьан долаш политинформаци йиззаг1а, хьадаг1а, цхьан х1амаина т1аеразьаь хул. Кулгалхой йиш хул маьхк уйлаш цар хьашташи юкъарчал доацдаш доаз, критически замечанеши лоарх1ам бола предложенеши шоай хиннача хьаьнца, белхалошн г1улакхерча нахен уйттадеш дола производственни дараш меттел, дукха дола лични дешаш а шоай хиннача терка де.

П. ХОРОШИЛОВ.

БАХАЧА НАХА

Укх шера 1 апреле Нохч-Г1алг1ай транспортни упоавлене бахача наха транспортаца тайп-тайпара г1улакхаш дара йола транспортно-экспедиционни операцей контора в1ашаг1ъеллай.

Цу контора коллективо кхоачашдергда укх тайпара балхаш: тикашка яйца мебель, музыкальни инструменташ, кхыйола еза х1амаш д1а кхухьаргья: цхьан квартирера кхыча квартире ваха волаш хилча ц1аг1ара х1амаш д1акхьорг1ья; бахача нахьа шоай бошамашкара юртбоахама продукташ яхьа езача рынке д1акхьорг1ья, машиннашкъаца контейнерашка хьаьхка х1амаш ц1а яхьарг1ья цу тайпара х1амаш яхьа езача д1а а йохьийтарг1ья, иштта вай дукха тайп-тайпара лоарх1аме балхаш чакхдоаларгда контора болхлоша.

Цул совг1а д1а-юха яхуха х1амаш машина шоаш хьалт1айоттийта т1ера 1обоахийта чакхдоч-харгда балхаш. Цунах тарифах боаг1аш бола нах мара боаккхаргбац нахагара.

Дукхахчар гаьна д1ахьа безарг1баш йоаккхача тикашка, складашка, Грозненски контейнерни станице, иштта кхыча хьа приемни пункташ хьайийлай. Цу пункташка контора г1оле нахагара заказаш д1айийерга. Из бахача наха аттеи пайдаеи г1улакх да.

С. КЕЛОЕВ,
Нохч - Г1алг1ай транспортни [illegible]
тель,
М. ЛЮБЧАНСКИЙ,
КТЭО [illegible] диспетчер.

ДІАХО ЛА МЕГАРГДОАЦА КХОАЧАМБОАЦАРАШ

Вай [illegible] шерра [illegible] дуйла х[illegible] та [illegible] г1ишлош [illegible] дег1а [illegible] республика хала [illegible] д1ау [illegible] боарам. 1969-ча шера хьалхеш лоарх1аме химе, мехкаьтта чаккдоаха, г1ишлош-индустре объекташ, нах чубеха ц1енош, школаш, культурно-бытовни г1улакха лаьрх1а кхьйоля объекташ.

Укх шера цхьоалаг1ча квартале республикерча подрядни организацешка шоай [illegible] кхоачашдаь г1ишлой-монтажни балхаш 200 эзар сома маьхк да. Уж хул соакха цхьоалаг1ча [illegible] 13 проце[illegible] дуг1а. Хьалхар [illegible] квартале [illegible] къахьегамхой [illegible] грозненски ТЭЦ-[illegible] управление, «Кавказэнергомонтаж» монтажни управлене, «Грозпромстрой» треста СМУ-2, «Чечингушводстрой» г1ишлош управлене №№ 4, 5 йолча ц1а-юха лелача механизировани [illegible] коллективаца. Подрядни балхий декьарча хьокхамий план т1ехкховчаьньай дар, х1ьта д1аладахача шера [illegible] ка лакхаг1а да цар укх шера цу [illegible] къахьегама тоаламаш а. [illegible] г1ишлой организацешт [illegible] дика къахьйига дале а, дукха подрядни организацеша гаьнна эсала1а къахьегар хьаийй латтача организацеел. Из бахьан долаш республикерча г1ишлоенерани подрядни балхаш дара квартале план 93 процент мара кхоачашъяьц. 81 подрядни организацеех подрядни балхий дара квартала план 24 организаце коллективо кхоачашъяьй. Царех я укх х1ала кепатоха организацей:

[illegible]	Начальник	Парторганизацин секретарь	[illegible]
«Грозхимнефтестрой» треста СМУ-7	Хачатрян	Шамнов	77
«Грознефтестрой» треста СМУ-9	Кайсагуров	Стрыных	85
«Грозпромстрой» треста СМУ-3	Бахарчиев	Варнев	85
«Грозпромстрой» треста СМУ-5	Васюк	Андрианова	75
«Грозпромстрой» треста СМУ-8	Федотов	Савельева	79
«Грозпромстрой» треста СМУ-11	Азарян	Курбатов	80
«Грозпромстрой» треста СМУ-12 мертера инженер	Вальгиев	Горвиц	80
«Грозпромстрой» треста спец. СМУ	Карамышев	Корзухин	80
Домостроительни комбинат	Солтамаков	Ваворник	78
УМС	Шурубура	Газенов	80
Гидромеханизаци СУ	Сморкалов	—	80
Центроспецстрой СУ	Мусостов	Холмадов	86
КСТМ ПМК	Белевцов	Кропачев	97
СМП-131	Аствацатурян	Терясов	80
Спец СМУ-200	Версанов	Хачатурян	65
МВД СМУ	Казанников	Кущенко	81
«Грозгазстрой» трест	Нужный	—	75
Нохч-Г1алг1ай АССР-н треста СУ-4	Мурдалов	Райк	96
Нохч-Г1алг1ай АССР-н ПМК-557	Напахаев	Сугайпов	90
«Чечингушводстрой» ПМК-1	Лацеев	Мальцев	62
«Чечингушводстрой» ПМК-2	Чернов	Мельников	78
«Автомосдор» ДСУ	Альтемиров	Савельев	46
Шолжанча треста СМУ	Закоев	Кущаев	90
Россельхозтехника СМУ	Черкозов	Сазонов	70
«Чечингазстрой» трест	Коровянский	—	50

Цу организацей бехкаш 3,7 миллион сома маьхка г1ишлой-монтажни балхаш кхоачаш ца деш лаьсар. Нагахь цу организацешна шеначахьалккхен план кхоачашъяь яларе республикерча г1ишлошъерашна подрядни балхий план 10 процент т1ехкхоачашъергйар.

Планах лаьрх1ача хьесапе хьалхарча квартале хьалдаьдаз нихи чубаха ц1енош а. Заказчикий ц1енош хьалдара квартале план 91 процент мара кхоачашъяьц. Цига ц1енош кхоачамбоацараш кийсакаш вай подрядни организацей, боахаме хьесапе ц1енош хьалхеча организацей бехкаш. Пачахьалккхен декхар т1адйсад укх организацешта:

Заказчикаш (кулгалхочун тайпан ц1е)	1969-ча шера 1-ча кварталах д1а ца луш йиса квадратни метр: ерриге а	1969-ча шера 1-ча кварталах д1а ца луш йиса квадратни метр: боахама хьисапе	Подрядчик хьисапе	Генподрядчик (кулгалхочун тайпан ц1е)
Грознефть объединени (Назиров)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	«Грозпромстрой» трест (Поздников)
Министерстви Совета УКС (Федотов)	[illegible]	—	[illegible]	«Грозпромстрой» трест (Поздников)
«Грозвино» объединени (Сагаев)	74	74	—	
Юртбоахама Министерство (Илюхин)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Нохч-Г1алг1ай АССР-н Юртбоахама Министерствон ПМК (Талаев)

Наха чубаха ц1енош хьал а дека д1аладара квартала план кхоачашъяьяц «Грозпромстрой» треста СМУ-4 (Гайрбеков), Домостроительни комбината (Солтамаков), Чечингсельстрой треста ПМК-557 (Напахаев), Юрта боахама Министерства (Талаев).

Январеи феврали беттанашка ха ю оттарах шеначахьалккхен план кхоачаш ца еш йисай яхаш беккеза бола г1ерт дукхача подрядни организацей кулгалхой. Цхьабекъда, цу хьалаша а дикка новкъарле йир г1ишлош балхаш кхоачашдеча. Х1ьта дукхача организацеша план кхоачаш ца яр из хиина 1ац. Балха т1а хьалха латтача подрядни организацей опыто къаьгга хьахьокх цу хьалешка а къахьегам кхетамца в1ашт1ехьа а баьнкха болх лой боаг1-боаг1ача д1анийсбача пачахьалккхен план кхоачашъяь ца 1еш, производственни заданеш т1ехкхоачашъя йиш хилар.

План кхоачаш ца яра керттера бахьан да республикерча дукхача подрядни организацеша хьалхарча беттанашка а боаг1ача боарамах болх ца бар. Д1ададахача шера декабрь бетта кхоачашдаьча подрядни балхех к1езигаг1а балхаш кхоачашдаьд укх шера цу бетта. Совнаха цу бетта хийначарел лохаг1а хьоккхамаш да «Грозпромстрой» треста СМУ-3, СМУ-11, «Гидромеханизаци» СУ, «Грозгазстрой» треста СУ-1, «Автомосдор» ДСУ коллективай. Х1ьта юртбоахама Министерства боахаме хьисапе 1968-ча шера декабрь бетта кхоачашдаь г1ишлой-монтажни балхаш 377 эзар сома маьхка дар, укх шера ерригача кварталах кхоачашъяьраш 314 эзар сома маьхка да, аьлча г1ишлой-монтажни балхий боарам кхозза лохбеннаб, цу г1улакхах бехказа бола цхьаккха бахьан а дац цар.

Цун бахьан да цу организацей кулгалхоша моашта т1алаттача г1улакхах бехктокхам к1оарга ца кхетабар. Г1ишлош хьалъю моттигаш кийчъяьь хинначан 1ине замалахь болх берг1болаш, г1ишлой площадкашка болхлошта эша къаьцегамен баттен хьалаш хургдоаш г1улакх в1ашт1ехьдаьккхий хинлачаш, цулухье дика лохьенний г1ишлош хьалъечера темпаш, кхоачашъяьц пачахьалккхен план.

Дукхача г1ишлой организацей болх лертт1а д1а ца бахара бахьанаш укх тайпара да: дукхача г1ишлой организацей кулгалхой литкьаш ба болхлой тоъаш яхаш, х1ьата шоай болаш болча болхлой къахьегам йийса в1ашт1ехьбаьккха цох биза пайда эца, цар материальни безам сонбаккха мегац церна. Дукхача организацешка дукха болха ха боаш заьа прогулаш ярах, шийхамакье г1ишлой материалаши механизмаши ца хилийтарех, къаьнегам лоачча бо ара т1а в1ашт1ехьбаккхарах. Лаьара лелаьду аккордно-премиальни система алапи телара прогрессивни метод балха юкъеяхьара г1улакх а. Цхьайолча г1ишлой организацеша цхьаннахьа пайда эцац цох. Г1ишлошъерий практико хьахьекхад болхлошта алапи телара г1улакхи къахьегами дика в1ашт1ехьбаьккхача кхоачамхилла болхлой хилар.

Заказчикаша, специализированни монтажни организацеша йоаг1ача хьисапе йоахха цу нахе чубеха хьалеу ц1енош, кхийола объекташ хьалхаьа сантехнически газови оборудованеша, турбашца, запорни арматураца 1алашъяра. Из бахьан долаш шу долалуча хана ца тоьаш хул уж. Цу г1улакха йоаг1ий хьесапе терко ца 1алашон организацеша а.

Г1ишлош хьалъеча ч1оаг1а лоарх1аме да ший ханнахьа г1ишлошъераш дикача документацеша 1алашбар, ханнахьа договорни кампани чакхъяккхар. Цхьабакъда уж дешаш а республикерча организацеша эсала къестаду. Посектни организацеша, къаьстта «Чечингражданпроект» института (нов. Карцев) дукхача объекташта эша проектно-сметни документаци хьа [illegible] дайташ ца т1ийий. Кийчаь документаци лоза [illegible] хул йолаш а, из бахьан долаш дукха балхаш юха де дезаш хул. Кийчаь документацеш иштта кийчаьд хьожаш т1ахьожам лоаттабера т1улакх эсала лел, къаьстта Нохч-Г1алг1ай Министрий Совета УКС-е (нов. Федотов). Цулухье кхоачамбоацараш ешне долаш д1акхухьайт г1ишлошъерашка документацеш. Сихха из кхоачамбоацар оарцаг1а а баьнна подрядчикаша, заказчикаша, проектни организацеша д1а ца лакхар бахьан долаш г1ишлошъераша лоарх1амеча хана денош, к1ираш, бетташ эсала лаьаду болх ца беш латтаи. Из бахьан долаш финансировани яра г1улакх а дукха халонаш нийсду. Цудухье г1ишлошъерашна кхоачамаш шо.

Х1анз а т1ехье республике долаш да дукхача объекташка г1ишлош материалаши болхлойи д1а-юха а хьийжабеш церех бизза пайда ца эцаш дола г1улакх. Д1ахо йодача хана ла мегаргдоаца г1улакх дац уж. Х1анз г1ишлош хьалъеча площадкашка болхлошта мел эша бытови хьалаш 1алашде деза, кхетамца в1ашт1ехьбаккха бизза къахьегами болхлошта алапи телара г1улакхи, дукхача объекташ сихаг1а хьалъаь яхра ерригача ресурсаш оарцаг1ъяха еза: цу хьадаш г1ишлош материалашца 1алашье еза г1ишлош хьалъю моттигаш, пачахьалккхен план кхоачашъяра т1ехкховчашъяра оарцаг1а яха еза ерригача г1ишлошъерий коллективаш.

Цу долалденнача хана т1ехьаьоэсаш хиина организацей хьалхи латтачар мут1арашта юкъе яхийтара оарцаг1а яла декхарийла я партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш. Коммунисташеи комсомольцашеи бехктокхаме лелабе беза чурча резервех бизза пайда эцара болх.

Партийни, советски организацеш декхарийла я г1ишлош хьалъеча х1ара денна т1аьхьожам лоаттабе. Г1ишлош хьалъеча нийслу кхоачамбоацараш, уж хьалъеча моттигашка къестаде, балха х1ара минутах, механизмех бизза пайда эцийтара новкъостал де. Пачахьалккхен план кхоачаш ца еча организацей кулгалхошка дукхаг1а хьа а дехаш, уж бехктокхаме ов. Цо таро хулийтаргья В. И. Ленин ваь д1аь шу дузача денна сийленна накъабахара т1ейца социалистически декхараши пачахьалккхен плани сийленна кхоачашье.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГІА

«Зехьа йоаль хаа» — иштта корта болаш яр № 16 йолча «Сердало» газета т1а кепа теха материал. Цу т1а бехталдлахача кхоачамбоацарий хьакъехьа редакцега доам бу КПСС Наьсарен райкома секретара А. Тутаева. «Статья т1а дийцар бакъ хиннад. Цу т1а дувцача бесса трикотажни фабрикана кадраш кийчъяра хьакъехьа хала хьаьд оттад № 27 йолча профессионально-технически училище.

Училище чакхбоаккхача беррагача дешара-кхетама балха ходам болаш адамаш яра комисси хьожаяьр. Цу комиссе баьча тохкамах КПСС Наьсарен райкома бюро заседане дийцар «№ 27 йолча ПТУ дешара-кхетача болх лертт1а в1ашт1ехь ца баккхарах» лаьца дош. Шоаш т1адехача г1улакх лертт1а кхоачаш ца дарах училища кулгалхошта ц1енхашта бехк бир. № 27 йолча ПТУ директора М. А.-Б. Марталиновайна, цун заместителна С. Н. Трифоновайна партийни лехх бехк баьб. Цул совг1а цхьан КПСС райкома бюрос № 27 йола ПТУ дирекции трикотажни фабрика партбюрох декхарийла вый училища дешара-кхетама балхаш дола ц1енхаштара кхоачамбоацараш д1адаха, опыт йолча хьехархошцеи мастерашцеи училище 1алашъе. Х1анз тоалуш боаг1а училища болх. Хоачуш тоенцай дешара процесс. Училища дешархошка практика чакхъяккхара система кийчъяьй.

ДИКА ЧАКХДАХА КХАШКАРА БІАЬСТАН БАЛХАШ

«Ахко» — шу кхоаб» ахаш да г1алг1ай кица. Из да б1аьсти къахьегарга хьежжа мара гуйре а йиза хургьяц, ахалга.

Из кхета а деш В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленна накъабаха къахьегамхой оарцаг1бахара т1абербаьаь бу шийна «Красное знамя» яхача Гудермеса района газета редакционни коллективо.

Района къахьегамхой декхараш дувцаш яр укх шера 1-ча январе арадаьннача газета номер т1ара «Кердача тоалаьашка» яха КПСС Гудермесски горкома хьалхара секретара нов. А. А. Чайкина статья.

Юрта боахама болхлоша, — яздую газето, кердача шера т1а г1ертта къовсам лоаттабербай юртбоахама культураш дикаг1а хьувкъаяра. План 25 эзар тони йолаш 35 эзар тони маьт кхачаь лаьрх1ад нар.

Из лоарх1аме декхар кхоачашдера к1езиг1а къахьийтадан юртбоахама болхлоша г1ураххье а. Г1ураьхьа дув клат хашпахьа д1адийнад. Б1аьсти клат д1аде мел эша лаьтта аьхад, органически а минерални а удобренеш ена из кийчдаьд.

Январь бетта нагтакъа газета номер араьннаяр [illegible] балхашта кийчо е къахьегамхой т1ахерааш йола материалаш йоллаш. Царех я «Лаьтта лакадара кулг турах» яха Гудермесски юрта боахама производственни управлене керттера агронома В. Коляса язьдаь статья, «КПСС ЦК Октябрьски пленума решенеш — вахаре» яхача рубрика к1ала «Гектара т1ара 40 центнер дуга даьккхара» яха дуга лелаьдерий республикански конференцехь баьча отчет, «Агроном» яха передовой статья, юрта боахама техника ремонт иштта ю, удобренеш сихха кхаш иштта кийчду, цу даькъе малаг1а кхоачамбоацараш да хьагойташ йола заметкаш, корреспонденцеш, дикаг1а боача юрта боахама болхлоех йола зарисовкаш.

Б1аьстенга кийчо яра дика дукхаг1а терко ю газето февраль бетта а. Б1аьстенна гарга ме г1ор ч1оаг1аг1а, дуц газето юрта боахама болхлой декхараш, б1аьстен балхаш дика в1ашт1ехь даьха чакхдаха къахьегамхой т1ахьех.

Дукха йоакха йоаьча заметкашта хоам бу газето чуйнна ремонтни балхаш чакхдаха г1ерташ бола «Степной» яхача совхоза механизаторий, г1ерга т1ара 300 центнер йоаххаш шинарга свекла дика доа а деза шой еррига торонаш ц1енхаштад Баймурадов 1налахьанш корте латтача «Дружба» совхоза свекла лелачеча звено г1улакхаш дувцаш а.

1-г1а март — Б1аьсти д1аьхьа йа. Цу дийнахьа арайаьннача газета номер т1а газете хьакьахьа «Б1аьстенга кийчденнад» — «Октябрь 40 шу» яхача колхозан комплексни бригада бригадира [illegible].

ХЕНАЛОАЗОН ОБЗОР

новостника Б. Хасеева язьяь корреспонденци. Корреспонденцехь дувцаш ду: «300 гектар лаьнна аьха даьннад тхо. 383 гектара т1а г1урахье а д1адийнад к1а. Х1ьта х1ара гектара т1ара алахи 16,5 центнер йолаш 25 центнер чуэца лерх1 оаха из. Тракторашь, машенаш, сеялкаш, культиваторашь дика кийчъаь д1аьннад, х1анз комбайнаш тоае а доладенад» яхаш.

«Тхо кийча доацаш т1апховерг1аьн б1аьсти» яхаш а «Джалка» совхоза болхлочун газета штате воацача корреспондента В. Калашникова материал. Кхыча мартовски номер т1а «Шийн хьаннахьа д1ае хьалха хьайоала культураш» яхаш хоам бу газето, къахьегамхошка б1аьстен балхаш д1адолае ха хьат1аккхаьча хилар д1ахойт.

«Кхаша г1а, клат кхедер!» яхаш а 11 марта арадаьннача газета передовая. «Ялот кхедер, хьа моттиг х1анз кхашка я. Шерача фронтех доаржаде б1аьстен балхаш, хьакареж1а дакъа лена В. И. Ленин ваь 100 шу дизара денна даха ха доаст1ара накъвалара д1аболабача къовсамаш» яхаш кхайкарал а дена т1ахьех газето района лаьтта леладераш.

Апрель бетта хьайкара номер т1а «Б1аьстен къахьегамех бахк» яхача рубрика к1ал а «Лаьттанара т1оадал совае доладенна» яха «Октябрь 40 шу» яхача колхоза тракторно-полеводчески бригада бригадира Я. Оздарбиева язьдаь корреспонденци. «Х1ара салаьт кходе» яха «Гудермесский» совхоза агронома-экономиста В. Тукоевай корреспонденции.

Кхашкара балхаш дена бригадий г1улакхех дува цу т1а. Иштта кепатеха а «Дружба» яхача совхоза керттера агронома И. Молостова «Тха резерваш» яха статья а.

«Кхашкара хоамаш» яха керда рубрика йоалаяь газето. Цунна к1ал кепа етт э1амигача информацешта, заметкашта.

Халдонза хьалха доах газето юртбоахама болхлошта хьалхашка латта лоарх1аме декхараш, уж дикаг1а кхоачашдара нах саракг1боах. «Б1аьстено т1ахьех», «Специалиста хьехам тел», «Сихала д1ае яа хьат1аккхаьча», «Механизаторий бехктокхаме декхар», «Б1аьстин балхаш сихде». Иштта корта а болаш а апрельски номераш т1а б1аьстен балхашта хетаяь статьяш, корреспонденцеш, информацеш.

[illegible] кхашкара балхаш сихеи дикеи чакхдахара «Красное знамя» яхача газето дика терко еш а цу даькъе газет шийсача накъа т1а латташ а хилар.

С. КОТИЕВ,
КПСС Нохч-Г1алг1ай обкома пропаганда агитаци отдела инструктор.

Грозненски ремонтно - механически заводе дукха болхлой ба хIинцалц пхе шера план кхоачашъєъ. Царех ба токараш Дарсигов Махмад, Батаев Виктор, кхыберш. Коммунистически субботника 50 шу дузаче тахана̀рча дийнахь деша ... гIаш къастта дика къахьийтах ву пиаше. Юкъерд дахарIача шерда хIара дийнахь 150—160 процент нормаш кхочушдина цар.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) болх бен ба коммунистически къахьегана ударникаш, токараш В. Батаев, М. Дарсигов.

В. Исаев сурт.

КПСС ЦК ОКТЯБРЬСКИ ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕШ

МАЛАГIАШ Я ТОРОНАШ

КПСС ЦК октябрьски Пленумо колхозий кулгалхой декхаршца баьб пхе шера плана заданеш кхоачашъєдга Iалашдар. Хуьна колхозни производствин ерригача средствех пайда дикагIа аш.

Мичара лохаргья колхозий экономика чIоагIъергйола резерваш, царцагIа мишта йоахаргьа уж?

Уж тайпа хаттараш духхьашха хьалхашка эттадац колхозий экономисташта, кулгалхошта, хIаьта царна дола жоп кораддир 1968 шерарча колхозий отчетех боахаман финансовии гIулахашта кIоаргга анадиз аьчуд тIехьагIа.

Хоаш ма дарра, укх тIеххьарча 2—3 шера республика колхозашка белгталара болх баьб ахчан доходаш алсамъяхара кхы тIа,а резерваш лахар дуьха, хIаьта царна юкъе керттера моттиг дIалоац болх беш йола новкъостлен предприятеш промыслаши дIахо дегIайоалаяро а керда араш хьалъяро а.

Из болх къастта чIоагIа дIаболабенна СССР Министрай Совето 1967 шера 16 сентябре «Юрта боахамера гIонна йола предприятеши промыслаши дIахо дегIакхуьлара хьакъехьа» сецам баьчул тIехьагIа. Из бахьан долаш Iалашмете дукха гIонна йола предприятеш дахар республика колхозашка дIадахача шерашка: кхачан, консервни, даьтта доаха пункташ, Iов йоаха моттигаш, хьаьраш, херх хьокха моттигаш, кхыйола предприятеш, хIаьта уж хьалъяра Госбанке ихьаккха дуьхьале йоацаш ШIаьхха ханаш а еннаш тIаэнила ахча тийнхад.

Аххха цхьан 1968 шера болх бе йолаялийтай шера 5 миллионашта кхаччалца условии баьна ира̀хепа низ кхоачаш йола консервни кхо завод: Грозненски района 1-ча Май цIерагIча колхозе, цу района Ленина цIерагIча колхозе, Сунженски района «Победа» яхача колхозе. Консервни завода хьалхара аргIа хинта болх бе йолаялийтай Сунженски района XIX-ча партсъезда цIерагIча колхозе а. Дикка церьяй Шаьлха района Ленина цIерагIча колхозерех Ведана района Орджоникидзе цIерагIча колхозерех сом чакхбоаха цехаш.

ХьалхагIа дена болх беш хиначех хIаьз керда хьолъяьчеш консерваш сом чакхбоахачей цехаша 1968 шера арахийцай 600 эзар совгIача сома маьха продукци.

ГIонна йола предприятеши промыслаши ахкаро новкъостал даьд колхозий экономика айдаран юрташка бахача наха бе болх хилайтараш.

ГIонна йолча предприятейи промыслайн продукци йохкарах соахка колхозашта хьатIаена мIона доход 100 эзар совгIа сома яр.

Шаьлха района Ленина цIерагIча колхозо баха беррига нах балхаша Iалашбеш бапар. Цхьайкъада, соми баьцалькараши чакх а доахаш консерваш, компоташ, соки, мерза хин хьалу предприятеш а хIаьта нитта хьаьраш а кIир йотта нишкаш а хьалъярах балха вахийта йиш хилар кхы тIа а 120 сагI, хIаьта доходаш кхы а тIаккхийтар: 1967 шера — 173,1 эзар сом. Цу дахкъе кхачан продукцегара — 120,4 эзар сом; моттигерча гIишлой материалашкара — 52,7 эзар сом. 1968 шера гIонна йолча предприятешка колхозо хьаьчи 250 эзар совгIача сома маьха продукци.

Ведана района Орджоникидзе цIерагIча колхозерча гIонна йолча предприятешкара кхы тIа а доходаш яьхай 1967 шера 36 эзар сом, 1968 шера 60 эзар совгIача сома.

Цу масалех гуш ма дарра колхозашка гIонна йола предприятеш дегIайоалаяра ларх еннай. Боахаме хьалхийнаб шоай мастераш, цар шерра шера дакхъю къахьегана овсарле. ГIонна йола предприятеш, цар арахепа продукци шерра шера дукхагIа хул.

Цхьабакъда, производства гIонна йола новкъеш хьаларе керда декхараш хьалхашка оттаду оборудоване, монтажа, оборудованех пайда дикагIа эцаре дахкъе. ГIонна йолча предприятешта лаьрхIа из оборудоване колхозашта хьежаелгем тIакхуьлилгем колхозашта эшача боарамашка кхоачашлеш дац хIанз укх сахьата, хIаьта из бахьан долаш цхьайолча колхозаша хьанийсъеннач ара йиж оборудоване — е делаьъ, е тишъеннар: хIаьта «Сельхозтехника» цхьанна а шера 30 проценташ тIеххкоачашъяц колхозашта оборудованешкахь кар запасной ечхаланеч ю, ваккаш, хIаьта аьаьра эша оборудоване шкад а хилийтац.

Советски района Ленина цIерагIча колхозе хьалъеш латтача сом чакхбоахача цеха аьнна городской организацешка гIоалла кийчай лелаль прессаш.

Опыто хьахьокх, гIонна йола предприяте толашегIчен промышленни ларда тIа хьаль хуже, из шийга дIададар сихагIа юханеттаоттадеш пайда дукхагIа лушии хилар.

Цу гIулакха керттердар колхозашка оборудоване, запасной сатхалаш, шушаш, банкаш, крышкаш, кхыйола материалаш ехаш тела заявкаш йиза Iалашъяр за. Цу ханна тердалде деза хIара шера гIонна йола предприятеши промыслаши дегIаахарга хьежна уж материалаш боахамашта дукхагIа эцаргхилар а.

Вахаро нитта хьалхадоал, гIонна йола предприятеши промыслаши дикагIа дIаштIехьъахара колхозашта ший хаьнахьен хилийта дерг дожен технически новкъостал дергдолаш вала специалист наI хинна а юрта боахаме производствени управлене хуьга.

МалагIа торонаш я гIонна йола предприятеши промыслаши дIахо дегIакхуьлара? Уж Iалашмате йоккхий я. Аьлча кхоачам ба, вайцига, къастта а лоамашка дача колхозашка духхьал аххача сома а хьонка а чотах консервни цехаш дегIакхуьла йиш хилар. Хьалт цIаш а кIир аха йиш болаж хIира кхера бола цу моттигашка.

Эшар хIама дац, производство промышленни ларда тIа аIашагIйолаялгем дергIайоалийхилагем маьа.

А. БУХТИЯРОВ,

Госбанка республиканска конторан экономически отдела начальник.

ТХОАЙ ДЕША ДАЬЙ ХУРГДА ТХО

Цецдуал тхо, механизатораш: цIаннга жинаац вр семна тIехьажина йоагIа бIаьсти. ДIадахача шеро укх лаина аха даьд латташкахь а маккаш дехка а дийнадар тхо.

Бакъда, тIоадало, шелало, доккха кхайре цу доьийтарш хIанз тхо къаеттарш мел йоаш ка кхашкай дIаерадаьлча юкьанеттоттае езаргa цу ковш даь тхо. Дукха за а тхо кийча доле: Техникана эий хIама Iалашда латт, хIаранна хьалкашка латта денарш, да дебар белгалдеъда.

Укх шера оаха, кхаь механизаторо, алатаца кхадоргда 200 гектара тIа. Тха звенона эшаш йола техника, инвентарь хьакъоастеньб. Ша трактор а тхога. «ДТ-75» яха чу тIа сменах болх бергба Арсамиков Iаддал-Хьамидан Мальцев Дмитрей, аз «МТЗ-5» лелаергья. Дика шоай болх бовзаш, хьинар долаш нагиббих ба социра бераш, дукха за а цар тха совхоза кхаччи тракторш тIа балхаш ду.

100 гектара тIа хьажкIаш кхаа мохргIад оаха. Денна доа — 35 центнер. Боль 100-на тIа — генарош (шийтт-шийтта центнер бердаш). Тхоай лаьтта на берзит дургхилар дог тийша а да Iунаш дахд оаха цунна, доаз.

Укх тIеххьарча шерашка дукха шера хьо диллад оаха кхашка. ХьалхагIа денгача сенна бесаш дола дешадар из, хIаьа хьаргIий тIьам сенна Iевржа, хьана да. Цу тIа 2,5 центнер хIара гектара тIа йолаш эттара дикагIа йола суперфосфат а тоссай укх шеро.

Бакъда, цхьа хIама да тхона къулаш «стерлинг» гергъа, ахаш луш тха совхозо. ХIаьта хоаш ма дий из сорт хьунхай кIезиагIа луш дола. Цох мел пачхальхейно дукхагIа луддаз цунгахьа эзабезам бу. Из-м зара-цхьа дац. Бакъда, 35 центнер фуалаьъза хьажкIаш тхона цо дургйоацаг а ковш да. Тха дош кхоачашде вттув бергба Назранерча лаьттешта езагинча, хьаIаьдийна «ВИР-42» ялача хьажкIаша. Боьлаш кIезига йоал гектара тIара, хIаьта а маьаз оагIа я, ераш — дерагIа я, бакъда дукхагIа хьайоал. Уж дIаа тхо хьоварт а де цхьаберзийе цар боахама кIезигагIа пайда дургбе, хаш уж тIеньаьша тетте а.

Бешто̀кхаме хо а хIинцарьер. В. И. Ленина юбилейна кийчо ещ, вIалла ца хиннача тайпара сутара, безам, уйла тIевжийта къахьегаш ба тхан нах. Бакъда, хьинаре къахьегаро пайда дукха дургбац, Iа деш бола болх шийга дIадахийтача шедх, эппазаш, сена сов хелиг юхалуш беца.

Оаха, звеной чутеше чIоагIа уйла ю цу дешна. Фу дика вIашгIехьдаргда тха шитта къахьегаI. Дуццергда ер дIаденена шера хоаенита зингар. БIаьсти а яьхча баккаш дIадоладелалца техника а, инвентарь а нах а, хьакхадада лаьтта а — нама ерргa а тха бе йоалар, лоацца аьлча. Бакъда, болкаш дIадоладенча цIи хилар мара кхы хIама хилензар тха звенех. Бригадех дIанийра из. Хьона эшаш йола соанна, культиватор кхачакха йоалтар тIехье а тосса, тракторош а дIа хьа лехкар.

Цу гIулакхо тхона хеттече тайпехк тхоай лаьтта Iуна дайтензар тхога. Цудухьа кхоачамдензар тIейца социалистически декхараш а.

Уж кхоачамбоацараш бахха юкъе кургаемар, нагахь санна звенона бригадех «бух» йоалаже, вешта аьлча укх массеха шера дуццеча тайпара уж шоай хоарешта тIа йоазара.

Укх бIаьсти тха звено хоарасчета тIа тIаедар довза ду оаха совхоза кулгалхошка. Юххьанца хургбола хало тхоана хьатIаэц, оаха, оазош тхоай кассе хьайийзалца алена хьа ца ида а реьза да тхо. ХIаьта совхоза, пачхальахкенна, тхона из гIулакх пайдане кургхилдерх массайа а техаш ва. Дукха-Из уйла, безам тIаIгIоргба бахха, хIерапена цо хьадаш доле хIама цхьа мар цо кхаш доергдовцинта, къаьгга гуш хургдолга хоаре.

ХIана лаьттанцара тIоадал соцара маккаш доахаш, культивация ош ба тха механизатораш. Дика кийчдаьча лаьтта мера чудужийтаргдац оаха хьанкIай фу.

О. МАЛЬСАГОВ,

Назранерча «Назрановски» совхоза звеньевой.

АВАРИ ЦА ХИЛИЙТАРА

Укх доладшка магистральни газопровода тIа авари хилар. № 15 йолча арипа овлан тIарча задвижка прокладка кIйахка а хIийила тубра чура газ араьъйдар. Массехк сахьат дIаьааф авари хиннача моттиге цхьаккха сагI юхе ца вехалуш. Иштта дIалаьъийк сагI вакашаш арахар турба чура газ. Цхьа ха дьхача гIоана АчалкхенIа ираха Iа тIа газа мархаш гуза. Зеньа газ йоалаа совгIа юрта бахача наха а кхераме хIулих дар-ме.

Бийсан 12 сахьат яьъча боьча хоаках групповой замерни установкашкара сарцагIбаьхаача оператори авари хилар шарпа чекха дIа а кхайла хотайнр газ. Цул тIехьагIа дIалаьрхIача дукха дIца хинналхар газ, хIаьта зе ца хулаш юрта баха нах а кIалахарбаьлар.

Из авари дIайоаккхаш денал гойтача новкъостий цIераш ераш я: оператор И. И. Сулимов, слесараш Г. А. Ишенко, А. П. Харитонов, И. А. Струц, А. Н. Горвов, И. И. Чапалыгина. Материальни поощрене фондера ахчан совгIат денлах царна.

В. МАЛЬЦЕВСКИЙ,

«Грознефть» НПУ НОТ-а экономикагIоала инженер.

Общественни порядок лораеш

МИЛИЦЕ ГIУЛАКХ ДЕ..

Грозненска ТЭЦ-2 доагара - транспортни цехе балха ахаш хIана Евгений Иванович Ягунов. Кхайкача сарцагIаьаль кийча а ниййсхо йолаш хинна а вола начальник, пентазета редактор, цхьа агитатор хIанз вац укхаза. Из хIанз МВД Старопромысловски отдела следователь ва.

Балх беш воалаш а, чакхъьаьзар Евгений Ивановича юридически институт. Заводской района прокурора общественни гIонча вар из, цо дукхаза а къаьаьла дийд суде общественни обвинитель е защитник волаш.

Цеха болхлоша, партийни организаце могадир Евгений Ивановича милице болх бар. ХIанз из чулйнав кердача балха. Дукха за яьккхар отделе следователь воалаш. Цудуьа балха из эттагие Ягуновна тIадиллар массехк уголовни дош тохкийга. Цун балхах лаьза дуьна хьахха да хIанз, хIанзарчоа мара дац из. ТIаьхха партейа дIайоалаъийла болх.

Цу отделе милиционера болх бе лера «Чечингтазстроя» специализированни бIочи СМУ экскаваторщик Ибрагимов Мималда Мохьмад. Милице болх бара мегавеш балхлой, гIулахарча наьха, инженерно - технически балхлой коллектива йоъярча собране тIадиллар цуна коллектива цIй лох из, деlаль, милице марагIара гIулакх де, аьнна.

Эскара цхьан подразделенера демобилизацех цIаэвра командир хинна старшина Алиев. Цо шийна ера милице балха вахара коммунисташ - йуххаш оаха рекомендацеш. Хьалха хинна бIухо порядок лорара салте а хинна дIаэттар Грозне Ленински районе.

Чурча гIулакхий МалгIабакха района отдела оперативни уполномоченнела могавир Йоккхача Ачалкхера школа завуч Чергизов Хьамзата Салман-Гири.

Педагогически институт дьакхачул тIехьагIа Салман-Гири ций юрта юхавера, ерий воет хьехе волавелар из, ваьчно дока вазар Еррiгсонии юридически институте. ХIанз йоаххагIа курсе ва.

Цо организашка вайтачоа характеристика луш, школа директора Удахов Ислама белгалдаьккхар Чергизов вай советски общественна хийра долчунца кашар хургбоацаш хилар, из цIена саг хилар. Бокха дошца баьккхар Салман-Гирена цун хиннача кьехархочо Александра Нуриенна Кузьтоявс. Кьычарел дикагIа вола цунна шийх хинна дешархо.

Шийх мита тешаш беннача новкъостакта докхха баркал а хьинна, се вахача цIена а хьалхала а гIулакх дергда аз, аьлар Чергизова.

М. КУЗНЕЦОВ,

Нохч-ГIалгIай АССР МВД сотрудник.

ЗУЛАМ ХИЛИЙТАНЗАР

Грозненска мехкдаьтта институте студентанта Ланчанский Вячеслав Остапов Вайханан езаелар радиотехника. Цхьан «тамашен» конструкци оттаярa цхьа ... тохкар дар на. ... телефона ... трубка кертера дакха аз, аьнна уйла чуеc сар цIарна. Бакъда, «тамаш» хьахилазар. Файла гIулакх деш яр цу сарахьа Грозне Ленински района отдела дежурни наряд. «Спутник» яхача магазина хьалхашарча телефона - автомата будка чура хоадаль трубка а йица, болхкчара лийцар уж «радиоэзараш».

* * *

Грозне Центральни рынке ха деш вар милице сержант Эльдаров Iарби. Шаьхха цун бIарг хийтар хьалха шийха «хьаша» хиннача сагах. Кица кхудаш къоалаш дарах суд текха вар из. КIирадди а доалш нах дукха бар рынке. Iарбе чIоагIа зуьра хIаннига саги цуна улура йоьи. Гоьза чукхайда гражданина бохча дакхар ло, тIаккха наха юкъе дIавйр. Цо хо а цо волийтан, нуьна тIехьамарьлар сержант.

ЗIаньга саги йойн рынке гIалла чакх а баьна, кхоалагIча трамвайна тIахайтор. Уж чрбьиначча вагона чу вальар Iарби а. «Революци проспекте» лийна остановкашка чукхайда ккъан вIала сага газета юкъе йоахха хIаншх хьалйдар, уж дIаслар цо чийчерча вийагa. Цу хана моарша хьтчар сержанта ший «хьашатa». Къоал дьхча хьала дор хийцна дола Луковской духьале е оттаийр. Шийца хиначa Ростовецa цхьана МВД дежурни дахьиа воалавир зуламхо.

* * *

Чурча гIулакхий МалгIабика района автоинспектора милице лейтенанта Афанасьева соцавир машин лелаяра бокъонаш толхаль шофер. Шаьхха цуна тIалелар венна веха цхьа вIаьмига сов. дIадаьла документаш хьаьди аьлар цо лейтенантага. Кхайказа вена «адвокатага» дIавала хьай гIулакх доацар из духьа, со сай болх беш воал, аьлар лейтенанта хIаьда. ТIаккха уре а дакхка цIерар дуларгаь. Цу ... бакъ. ... лейтенант Денисов. Автоинспектора новкъостал тIадоагIа аьна, кхера венна ведар хулиган.

Здание е баьшкицар дIоагa чу тIехьаккхийра цуна, Евлоев Альмада урс тоха йиш хилдарзар. Самбо приемаш Денисева зуламхочун бера урс хьа а дахьа, милице дIачувигар «майра къонах».

М. ЛЬВОВ.

СТАРШИНАНА ДЕННА СОВГIАТ

Баь хайм цеI тIехадайтам бар: милам-6 - цу хойча зуламхома, дIаагIашца Бандуринай квартира хьа а йийлда, тIаьраш дика а дов, цу чура 100 сом совгIа ахча, кошалкх уллa полтуш, туфлешн йихьар. Къоал даьча Советски улицагIа цхьаннела а хабеннабоец дегабуан бергбола нах.

Къоал дерш бахар отдела дознаватель ... Ивановна Тёрноайн хIана доха жIаха Нига левий Мажедов Абдулфадимеви.

ЖIале цу сахьата дор даьпар. Бена гIоаш чайт а даьна, леллахарча улица тIа даьлар из, карта тIех а даьнна, вокх улица тIа даьлар. Шелковски станице улицаши переулкашкец гIоала ях сахьата кхестаоир Пигас старшина Абдулгаджиев. Юкъера е, Грозный — Кизляр яхача новкъа даьлар из, автостанце дахар.

Пассажираш дукха бар — массехк минут яьлча кхача езаш ар автобус. Нах пеп а бувлаш, кхера а кхераш новкъазаре лелхар, цхьа гIулакх деш лела жIала тIех а дуьлийтиш, хIаьта из цхьан пассажирагара вокх пассажирага ухаш лелар. Инга ший качйоалла хIама эзайир, тIаьхьа тIа эттa сапояпиача зIамигача царгагa Iеза дайдолар.

Дознаватель Терновa дIахьалхашца а даьнна, цу белакхтIа хуьг диллар, «Вело гражданин», аьлар цо.

Дуьхьале, цо еш шийга ахар дор зIамигача саго. Новкъа иа хьадийнар къоал цо цхьаь па дар, шийца къоал деш автостанце хинна ший новкъост а хилар.

Иштта старшина цун тешаме доттагIа Инген сарцагIйалярах ех сахьата гучадаьлар къоал. Из къоал даь хинна «Кожсырье» яхача Черволенски пункта болхло Владимир Канукови Шелковски автотранспортни предприятерча шоферий курсашка деша вагIа Евгений Светланиш бехкенаме эзам ба.

В. МАРИНСКИЙ,

милице кошагIоала лейтенант.

Воркх цу гурга за а В. Н. Губарев милице балха вена. Дика наькъа дорвад хуна Советски Эскаре волаш Iомаль тIехк говзал, даим файла хилара оаха, цхьаьалагIча класса шофера специальность.

Милице болх беш мутд шой гIулакх дика доаха дисциплинированни йолзло хилар белгалаьнна из. Грозне Ленински районе гIулакх деш ва автоинспектор Губарев. Шой участке хаппаьхьа автомашинашта технически осмотр оа порядка лоттеш ва.

СУРТА ТIА: милице ... инспектор автомашинашка технически осмотр еш ва.

И. Кабанников сурт.

ЯЛАТ ХЬУВКЪАДАРА

Веркхча къахьегама толамашка белгалде лаьрхIад латиштаза дикагIа шу МалгIабека района «Кавказ» ... къахьегамхоша. Цар дош ... кхачалкхенга ялат ... пхе ... укх шера ... хIана шоай беррига хьалха ... цагIабакккха къахьегаш ба механизатораш тIамйца декхараш сийлеш кхоачашдара. Гуралхь дикa цу хьаллкьама лард йоалеш хирбий дешнахой. БIаьсти ялат дIадугарбала 3200 гектар лаьтта эгба хьазахар, хIаьта балдаме а дIара гектара тIа 1,6 центнер минеральни удобренеш а тайсадр. Гуралхь ... ялат а дика аьаача, минеральни удобренешка хьаьладаьча лаьтта цхьамалгIча классех долча фуна дIадийнадар. Цуй совгIа Iан заиалахьа авиатори новкъостала 3700 гектар тIа дийнача деррига ялата хIара гектара тIа 2,5 центнер а кхоачийташ шIалаагIьоаьча аммиачни селитранех суперфосфатаех подкормка йир. Аза доагIа гуралхь шийна ялат дика Iангара а даьнна хIанз дикача хьа тIа доага.

Дика къахьегам хьабоагIа кхаш лелалераш бIаьсти ю культураш хIаера кийчо ерга хиллача а. Иштта, цу лаьтта хIанале хаь эзар тонн кхо диллад. Цу тайпара дика кийчъяй механизатораша ерргa юртбоалама техника а. ХIаьта колхоза правлене хьахкхе а йоалхе араз ерригача гусеничаи тракторош тIа шин сменах болх бе механизатораш ба колхоза. Духхьала шоай колхоза вIашагIъехкача курсашка 25 механизатор кийчанр, хIаьта уж боалаш кхы а шийтта саг Серноводскерча училище а яхийтанар.

Гектара дика гIулакх да леанчача хана бIаьстанкхаиикара балхаш чакхдахара график оттаяр. ХIана аьлча бIаьсти тIехьаьлнийд, хIаьта балхаш хIанз делалуш мара дац. Оттаь график хIара трактораста дIайоазийтай.

БIаьстан балхаш дIадоладьча хьалхарча денаша гучалькхар шоай белхтокхаме декхар дика деваш а кхоачашдеш а механизаторош бола. Нагахьа санна 3200 гектара тIа аьттанцара тIоадал соцаара балхаш пхе дийнахьа дерхIа хиниаже. Кхь дийпахьа чакхдаьдар уж. ХIара агрегата цхьан сменах 58 гектара тIа доакар маккаш, плане 45 гектар йолча. ХIаьта М. Бладин, В. Тетерко, И. Серлков санна болча трактористаша денна 60—70 гектара тIа доахар маккаш.

ХIанз бIаьстан юкъе дув гороке кена 420 гектара тIа дIадийна баьннаб механизаторош. Уж балхаш деча дика къахьегарна белгалбаьлар трактористаш В. Ященко, М. Усанов, А. Гурьев. Денна 25—30 гектара тIа ялат дIадура̀на кaф, плане 7—12 гектар тIехкхоачаш а еш.

Хьалха ю культураш дIайийна йоалламе а хьажкIаши гидуаргаши дIаера лаьтта кийча болабелар механизаторош. Уж культураш дIаюргья ши эзар гектара тIа. Деррига лаьтта механизированни-е звеньашта дIадийкъаз. ХьажкIаш, гидуаргаш дIаделехьа лаьтта кийчдеча дика болх беш хьабоагIа В. Бахчинов, И. Еремеев, Б. Прохоров, кхыбараш. ХIара звенон механизаторашта 450 гектар лаьтта къоастадаьд. Царга дIаккачийтал технологически боахама расчетни карташ. Цар тIа а хьежаш кхоачашду механизатораша деррига балхаш. Колхоза кхаш лелалерашта юкъе шерра социалистически ях аьржай. ХIара смена чакхйоалаше а дикагIчарна карара кара теха цIе вымпел ду. Цул совгIа кхашка дика къахьегарца белгалбьнналашта ахчан премеш а теглья. Хьалхара премеш яйцIй Бахчиев Владимира, Серлков Ильяс, Блохин Михаила. Царех хIаранена воркI-воркI сом денная.

Дика йоакхо ю колхозе механизаторий. СалаIара хьалаш вагIа вIаштIехьлаьхал. Кхашкарча станашка ха салаIа цIеноа. цIе уголокаш, цига дайт телевизораш, приемникаш. Колхоза правление терко яьй дика кхача кийчбара а.

Шоах ма йоагIа йоахо ерга кхета а лем дика къахьегаш хьабоагIа колхоза кхаш лелалераш.

В. ТАГУРОВ.

ДИКА IАНГАРА БАЬННАБ

Грозненски района «Юбилейный» совхоза шурий-товарни ферма хьайбаш бахкм дика дIайтIехьбаьннаб. Ферма ах эзар совгIа бежнаш да. Царех ше бIаь гарта етт ба, хIаьта бетташ — бIаь кхоазагаь. Цу доахана гIулакх деш йоккха оцо а бент тайпа, опыт болча хьайбаш лелаерех вIашагIъелла коллектив а. Дика кхоачашду шурий-товарни ферма хьайбаш лелахьарча шоай производствени декхараш. Хахланза тIеххкоачашду хьайбай продукци ябаpа ялаташ, социалистически декхараш. Къьастта дика хьоахамаш гойтар цар кагийча хьайбашта дукх тIаккхетаргa дIалача. Цхьа шанa доала дергaш вай. ДIадахача шера шоаш лелдеча доахах хIаранна пара 1950 килограмм шура юкхя доац дешадар доаркаша. Бакъда, яьккха шура юкъера лаьрхIача 1963 килограмм хилар.

Хетадаа тарлуш да дIадалача халача Iан доаканара йоаккха шура кIезигъенна хургьа аьна. Цхьабакъда, из гIулакх шийсалацар совхоза ферме. Духхьал укх шера хьаххарча кхаь бетта ферма хьайбаш лелалерашa доахангара яьккха шура 96 эзар килограмм я, хIаьта планах йоагIаш 90 эзар килограмм мара чуар. Кхьа дикагIа толамаш дахкил цхьацна бенча кейркаша. Иштта, доарка Малецкина Екатеринас дIабахача кхаь бетта ше гIулакх доха яхайтта Iатхгара 10568 килограмм шура яьккхай, планах йоагIача 1968 килограмм дукхагIа. Цу тайпара тIеххкоачашьяь шура яккхара кварталан план А. Шалиевас а. Кхаь бетта планах яхайтта Iаттара яккха езача 9500 килограммал совгIа 355 килограмм шура яьккхай цо. Иштта дика къахьийгад доаркаша П. Клинчевас а кхычар а. Фермерча хьайбай продуктивность алсамьяккхара бокхача доарзIаме хиннаб бежа Iуй къахьегам а. Царех ба Далаев Iаддал-Ваган, Идрисов Бек. Цар шоай декхарaш тIехника кхоачашдарах доахангара йоаххa шура дукхагIа хулар.

Дика оттабаьбар ферма доахай бугIе доаладарeн хIаьта уж лахкара кийчаарeн болх а. Цу доархIам йолча участие къахьегаш ва искусственни осеменени яа техник Хасуев Ваха. Йоккха опыт йолча специалиста хьинарах дIадаьннад укхаза доахан Iаьчава дуснага. Духхьал дIадахача шера 214 Iатта тIехьа укхаа Iаьсий хьахилар. Царна чорнI Iаса мара тIера ца доалийташ чьаж а кхедар уж. Доахакa искусственни осеменени яра болх лаьрхIа оттаьча плана бу. Цу гIулакхо шуро хуллйт дахкаш дола доахан аргI-аргIа дахийта.

ТIехдика къахьегам хьабоагIа Iаьсий лелалераш Д. Денисултанова, Н. Вахабова. Царна дика карагIдоал кагий доахан тIера цо яралийтош дулй тIаккхетара, темнаш лакха йоалаш хьалкъоле. Укх шера йиначча кийнайча вIаьхача Iай шоаш лелаеча 105 Iаьсах цхьацкха а тIера ца доалийташ хьалкхедаьд цар деррига ш. Цул совгIа царна ай йокхьаы буса тIаккхета дуйх 490—500 грамм дар, планах доагIар къь бIаь грамм мара доацача. Цу тайпара дика къахьийгад бьв бутт баьнча Iаьсий лелалеш волча У. Тагирова а.

Ферма хьайбаш лелалерий къахьегама овсарле лакха хилара боккхача доархIаме дола балдаш: помещенеш цIеньяр, доахана хий меладар, доакъар декхар, уж деттар — деррига ш а оттаьча цхьан ханна деш хилар. Иштта нийса лелаю доахана доакъар дадара рацион а.

Шурий-товарни ферма хьайбаш лелалераша цу тайпара толамаш дахара доархIаме къахьийтад коллектив кулгалхочо Ноа. Шамбиева а. Цунна хоа ший болхлой къахьегамцара безам олгбаккха. ХIара доарка бетта эна аьхна 100—140 сомага кхачар, хIаьта дикагIбалчар кхы а дукхагIа — 150—160 сом. Цунга хьожа да цар къахьегамах хьахудар а.

М. ИНАРКИЕВ.

БУРУВДЕТТАРИЙ ТОЛАМАШ

Къаьстта лакхача къахьегама толамашца вахьабоагIа «Старогрознефть» НПУ бурувдеттача контора бурувдеттараш В. И. Ленин ваьча дезача денна. Укх бетта чотах 2750 метр бурув а техаш чакхъяьккхар цар хьалхара квартал. Планах лаьрхIачул совгIа дукха реагенташ, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоарах пачхьалкхенна укх шера баь пайда бIаь эзар сом за.

Уж къахьегама толамаш йохдалийтац бурувдеттараша укх бетта а. Инга къаьстта дика къахьегарна белгалъяьнна а бурувдеттарий мастер коммунист Попов Михаил Михайлович керте латта бригада. Цо хIанз бурув тохаш я тIехкIоарта № 690 метр йола скважина. Укх бетта заданех бригадо тоха еза бурув 250 метр я, хIаьта духхьал 8 дийнахьа теха бурув 83 метр я. Из хул заданел 19 метр дукхагIа.

А. ТИЩЕНКО.

«СЕРДАЛО»

3-гIа оагI. 17 апрель, 1969 шу.

«Дошо кулгаш, цIена дог» олу Козмина Елена Ивановнех районан къахьегамхоша. Дукхаеа царна шозй уназиено лорасш ди-бийса а ца къовсуш даим хьа тIа латта лор. Шелковской районан больница керттерча лора заместитель я Елена Ивановна. Дукха нах ба голзачa хирурга чоалхане операцеш а еш лечара кIалхарбаьхна.

Общественни вахара а юстара латтиц лор. Шелковскиа станицерча шозйни цехе уназиенон университет вIашаг! а еза цунна кулгалдеш я Елена Ивановна. Цига а дика хьокхамаш гойт цо.

СУРТА ТIА: лор Козмина Елена Ивановна.

Д. Василийко сурт.

ШИЙ БОЛХ ДИКА ЮМАБАЬ

Балхана ший вазар дийза, ший а коллектива а сий даккхар дукха шиэ кхо ца беш хьинаре къахьегаш я вайнахьа къола кхалсаг Масаева Бака. Грозненски автомобилашIеи тракторашIеи ремонт еча завода тормозной барабанаш еча № 2 йолча цехе станочнипалла болх беш я Бака. Массехк шу да цо вига къахьега. Цехе дикагIболча болхлоех лоархI шоа. Масаева Даим шийна йилла задани тIехкхоачашьйо цо, балха тIа лакха толамаш доахаш, кхычарна хьокхам а гелаш къахьег. Нахана Iимерза, эшшача новкъоста оагIув хьалаеца кийча я Бака. Цудухьа нехерча болхлоша сийду цун.

Эгара хьалха балха еача хана цхьан беттан ак беттан станочница ученица йолаш хилар из. Дика сакхуьш, хIана ха, из доаза гIертиш йолча къонача кхалсага чехка Iомабир шоа болх. Лакха говзал йолча болхлоша хьаьчул вовгIа хилашар Бакас ях оатхал.

Цха тIехьагIа неха кулгалхоша сага новкъостал доацаш станочницалла болх бе оттаю шоа. Масаева. Дукхача шерашка брзо бах Iоаль йоккха опытк лакха говзали йолаш, балха тIа лакха толамаш доахаш хьабоагIача кадроеи болхлоел тIехьа па, юсаш царна вийсса къахьег Бакас. Хьалха боахама хьаштаешта лаьрхIа эрахецаш йола из продукци цхьаккха брак йоацаш хьаю цо.

«ГАЗ-51» яхача машани тормозной барабана эшаш йола ступицаш хьеш я Масаева Бака. Квартальни план 125 процент кхоачашьйй цо. Нагахьа ди дIадолаш Масаева Бакас ден норма 125—130 процент кхоачаш йа еш.

В. И. Ленина юбилей сахьса кхы а дикагIа къахьега социалистически декхараш тIаййцад Масаева Бакас.

Хь. БАЛАЕВ.

СУРТА ТIА: Масаева Бака станока тIа болх беш йолла.

И. Плиева сурт.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

БРАТИСЛАВЕ ХИННА СОБРАНИ

ПРАГА, 15 апрель. (ТАСС). ЧТК агентства беча хоамах селхан Братиславе хилар фашизмана духхал хьовсам лоаттаберий союза, чехословацко-советски доттагIален союза, эскара гIо дара союза городской организаций актива СССР-е эгтара хьалхара чехословацки эскара корпус хьаь 25 шу далара хетаь собрани.

Собрание хиннарашта байзар Л. Свободас команда а еш ну корпусе Советски Эскарца цхьана дIа а этта баь тIема никъ.

Цар хьадда харцбир март бутт чакхболаш хьарбаьнна хьайца, Чехословаке кортамукъал баьхан тIем тIа байнача къонахчал долча советски бIухой кашамашта тIакхайда беррпгаш а, цоша тIаIалар дега хьадийхар.

Актива собранера маарнал хотташ письмо дахьийтар ЧССР президентага арме инаралга Л. Свободага.

Къулбехьен Вьетнамера тIом

ХАНОЙ, 15 апрель. (ТАСС). Къулбехьен Вьетнама Халкъа тIема инаралаш дIахо а хIамаш етт американосайгонски эскараша. АПО яхача агентства дувцар ларде а лувцаш, ВНА яхача агентства беча хоамах, Митхо яхача провинце тIом беш болча патриоташ 25-чен 27-чен марта бахча тIом тIа моастагIчоа тIера ваьккхар 360 салтех эсари. Тайнинь яхача провинце тIом беш йолча отрядаша 10 апрель бус, хьалхехьа а хьийзача дахиеэх моастагIчун дукхача позицешта тIемаш дир. из баьхан долаш моастагIчоа тIера ваьккхар массехк салте.

ЮАР-а НАБАХТЕНЕХ ДОЛА БАКЪДАР

ДАР-ЭС-САЛАМ, 15 апрель. (ТАСС). Къаьа низаш ду, ийрча гIулакхаш деладу ЮАР набахта боаккараште. Иоганнесбургера Рейтер яхача агентства беча хоамах, кишта дийцар из селхан «Ранд дейли мейл» яхача газета керттерча редактора Лоуренс Гандарен цу газета сотрудника Бенжамин Погради дош дувцача суда процессе къаибел деш африканше Алеко Лебобое, уж шаккхе а журналист беxке ву къулбехьеа-африкански судо ЮАР набахтенашка долча хьалах лаьца харц информаци еннай цар, яхаш. Вахьда ЮАР тайп-тайпарча набахтенашка массехк шу даьккхача Вабобос дувцачо бакъдар «Ранд дейли мейл» яхача газета тIа Л. Гандарен Пограден араьхача сведенеш тIа дувцар бакъ а хийсе а хьаар.

«ОСКАР» ЯХА ПРЕМИ

НЬЮ-ЙОРК, 15 апрель. (ТАСС). Киноискусства американски академе шера луш йола ший эггара йоккхагIйола преми хьожайир 1968 шера США экранашка хьахьокхаш хиннача драмы дехьара дикагIйола фильм я аьйна могаьча «ТIеми машари» яхача кинофильмане. Селхан академе цIогагI йовзаш йолча американски киноактриса Натали Вуда Наташа Ростовай роль ловзаеш йолча Людмила Савельевайга дIаелар из преми.

МАШАРА ДЕРРИГДУНЕН АССАМБЛЕЯНА КИЙЧАДОЛХАШ

Укх шера февраль бетта Берлине вIашагIкхийтта хилар дунен халкъашта юкъерча ткъаь профсоюзий, кхалнийн, кагирхой, религиозни, пацифистски, кхыча организацей. дIаьта ишта ерригача континентий дукхача мехкий къамах организацей болаьий викалаш. Цига вIашагIкхийттараш машера тIехьа латтача дунен халкъашта юкъерча а къаман а еррагача организацешка кхайкар 1969 шера 24 июне Германски Демократически Республика столице Берлине гулъе аьнна соцам баьча машара Дерригдунен ассамблея кийчъяраш из дIаяхьера юкъе дакъа лацараш уж тIаьхьехаш.

Дунен кхел бахьан йоакхо еча тайп-тайпарча общественни низийн течений викалаш вIашагIкхетаргба цу форуме агрессе дунен кердача тIема кхерам дуxьалел империалистически политикани дуxьал машар безача низаша дIахо а цхьана леларгдолча гIулакхий программа оттаяра.

Ассамблее дувца лерх! Вьетнамера США агресси соцаяро тIехьара дунен халкъашта юкъерча кампане дIахо а хьинар лакхдара, европейски континенте кхерамзле Iалашъяра, израильски агрессех хьакинар дIадаккхара, Гаргарчо Малхбоале машар чIоагIбара, колониализманен неоколониализманен духьаларча къовсама, къаман шоай лоIаме хилара дешаш; массане а герз дIадаккхаро дешаш. Дерригдунен ассамблея гулъяйча баь тIаьхьсаш чIоагIа тIанйяр дуxьалча мехкашка.

Машар лорабара Советски комитета Президиум СССР кхыча общественни организацей викалаша дакъа а лоацаш хьежар Ассамблеяна юкъе дакъа лацара дешага. Президиумо хьалхош Ассамблея гулъелга, дерригача машар [illegible] шоай гIулакхий бовт дIахо а цо чIоагIберзлерах а тешаш. Ший оагIорахьа советски общественность кийча я из дIавашагIкхетара тIа до а из толем беннкара шиъе дайгIаш доле дакъа лаца а.

(ТАСС).

БОЛХЛОЙ КОНФЕРЕНЦЕНА Ю КИЙЧО

БЕРЛИН, 15 апрель. (ТАСС). Ростоке — ГДР эггара йоккхагIа йолча портови городе — прибалтийски мехкий, Норвеге, Исландэ болхлой конференце хаддамза йолча комитета болхлой группай заседанеш хилар. Укх шера июль бетта цу городе хила езача аргIак йолча — 12-ча болхлой конференцена кийчо яра хетаьяр уж.

Заседанешта юкъе дакъа лоацаш хиннача [illegible], Норвегера, Финляндера, Данера, Германски Демократически Республикера баьхача профсоюзии активисташа, дакъа дувцар Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхахьалкхеший Политически консультативни комитета даь кхайкарами кхерамзален дезай хьаьгехьа Европа юкъара совещани е аьна цо оттаьь предложени.

Совещанена юкъе дакъа лоацаш хиннараша дийцар прибалтийски мехкий, Норвеге, Исландэ болхлой 12 конференци европейски халкъийн пачхахьалкхеший совещане яра тIехьа хургдоларах тешаш.

ФРАНЦИ РЕФЕРЕНДУМА КИЙЧЛУШ Я

ПАРИЖ, 15 апрель. (ТАСС). Мэрий, школай, лицеяй зданешта хьалхашка гучадаьннад 27 апреле е леьрхIа референдум дIаяхьерах йола кампани дIайолаялар дувца дехача шиташ. Французски городий цIеной цонаш тIа хIара денна дукхагIа хул референдума «тIехьа да» алара французаш тIахьехаш йола тайп-тайлара бос бола афишаш. Чурча гIулакхий министерстве долла хIама кийча да референдуме оттаергйолча проектий текст, афишаш, бюллетенаш тIайола конверташ голосовани яра хоржамий 50000 округен 29 миллион квартиреи хоржархошта дIаихьийтара. «Журналь офисьель» яхача правительствени ведомствоша арадаьккхар хоржамий кампанена 17,5 миллион франк къоастаярах дола декрет.

Правительствени дукхагIбараша моxк административно-территориально бекъара хувцамехи сената реформахи долча лоша хоржамий кампани ниссъелар доаа деш йолча аьттехьарча коалице чухь республика лорьяра Союз яхача партегахьа барашта «Шоай лоIамерча республиканцашта» юкъера гIулакхаш яра денначa хана.

«Шоай лоIамерча республиканций» лидера Жискар Дэстэна аьтар референдуме «тIехьа ваа» ергда аз. Дастина аьар санна долча къамаьло, йоах обозревателаша, референдума тIехьа барий декхар чоалдане дакъа тарлургда.

ДЕГА ДЕЗАШ

Грозненски № 2 йолча техническе училище обществоведении политэкономии хьехархо Зинаида Григорьевна Синицовайх лаьца оаш моллагIчунца а къамаьл дойя, шоана хозаргда из езаш цун сий деш хилар. Цо училище хьехаш яьккхача хана дика хьехарах цунна РСФСР профтехобразовани заслуженни хьехархо яха цIи еннай. Ше дувцар кIоаргга, дешархоша ихетадергдолаш, практикеи вахара опытех цар ихетадар чIоагIдергдолаш дешарга гIерт ший предметаш Зинаида Григорьевна. Хургболча болхлошта хьехаш йолча дуй педагогически балхацара эгтара хьалхара башхало я из опыти знанеши йолаш хилар. Ше теоретически знанеш лучa хана дешах бараша хаьттачoа дика жон лургдолаш даим активизаце средствааш лех цо.

Отте' а ах, делаеш урокаш хьехара геттара дика методика я цун. Урок луш еррагача хьаах дешархоешта знанеш яхара геттара дика кийдаяьца хов цунна. Кердa урок хьехаш хьалха дIадaхача урока тIа Iомадар шаьрде гIерт Зинаида Григорьевна.

ЧIоагIа безам болаш массане а дика дахьх лоаташ Iомаш дешархоша семинарски хьехнера урокаш. Цу урокаш тIа кердача темах дешархоешо шоаш дувц. событейи фактайи анализ цо, уж мехка общественни вахарца а юзаш низа йода урок чIоагIа безаме, дешархоша дика дакъа лоацаш, материал дика хетташ Iомаеши чакхйоал.

Зинаида Григорьевнас чIоагIа йоакхо ю дешара кабинет гойтара пособешта Iалашъера, тематах дешарна дарам меттел цхьан урокаш лаьца дала тайп-тайпарча басарашца кийчдаь стендаш, плакаташ, кхыйола материалаш Iалаш а еш. Цар йиш хулийт урока тема кIоаргга гучаяйккха, аттача доаккх урока тема гучаяккхар. Доккха новкъостал ду пособеша цу предметий кружокашка дешаш бараштa цар знанеш Iомаяра. Цу кружокашка хьехар Зинаида Григорьевна я.

Обществоведени политэкономеи кабинете да «В. И. Ленин ваь бIаь шу дизарга», «КПСС общество эргайоаха боккха низ ба», «Еза а еза, йоаза а йоаза хьай край», «Даьхе лораеш» яха стендаш.

Дешарехь производствена дукхагIа тIагIоргболаш, Зинаида Григорьевнас ший урокаш тIа дешархоешта дIайовлийт производства новаторий къахьегама дикагIйола методаш, текуши материал училища вахарца юва. Iаттамени техникаеи керда карагIдьиараш дIадовлийт, экскурсеш ю, производства дикагIболча кадрови болхлоша - новаторашца, коммунистически къахьегама ударникашца вIашагIкхетараш вIашттIехьлоах. Революци кIоаргагIа йовзийтара революционни событешта юкъе дакъа лоацаш хиннараша дешархоешта хьадовлийт шоашта дагадоагIараш.

Зинаида Григорьевнас хьалхе а делаеш чакхдаьлар училища дешархошна мехкдаьтта чакхдоахача промышленноста ветерани Елизавета Никитична Трусова, Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода № 18 установка начальник Социалистически Къахьегама Турпал Таисия Борисовна Летновская, Социалистически Къахьегама Турпал Николай Иванович [illegible], кхыбараш вIашагIкхетар.

В. И. Ленин ваь бIаь шу дизарах йолча темана кийчлуш Зинаида Григорьевнас еррига коллектив юкъе ззар цу безамерча творчески балха. Дешархоша цо хьалхе а делаеш гулью В. И. Ленинах, цун вахарахи революционни балхахи йола материал, Ленина ханарча нaха цунах дагадоагIарий альбом кийчду, даьтта этаря везагIея дукхагIа безаме йолча цу сагах лаьца беседаш ю, цунах дувц.

ЧIоагIа дика хеташ ладийтIар дешархоша В. И. Ленин бIаргабайначa а цунца къамаьл деи хиннача а Анна Маркеловна Лимповас даьча къамаьлага.

Дешархоша шоаш кийчдир «Тха веза Ильич», «В. И. Ленина ханара нах» яха хоза стендаш.

Дика уйла а еш занятешта кийчвалар — дешар хьехар дика чакхдоахаргдолара къайле лерхI Зинаида Григорьевнас. Цудухьа хIара урока дика кийчлуш я из, цу гIулакха ях а къахьегаш а кхобаш цо.

Зинаида Григорьевна шIаккха а йицлац цо хьийхараштa. Дукха письмаш ух цунга царгара баркал яхаш, «Iа училище хийхар чIоагIа пайдаехьахнад соца эхаре гIулехк дечa а вахача а, Зинаида Григорьевна. Баркал хилда хьона, дукха а могаш маьрша а яхийла хьо» яхаш нагду царех цхьанне.

Бийса дика хIоергъенча а йоаш Зинаида Григорьевнай дIагIара лама. Урокашта кийчлуш я из. Цо йиття дIалу ший вахар кхетам бола, Даьхе еза къона, болхлой хьалкхобара.

И. ИВАНОВ.

ДАКАЕВА Х. Д.

ЙIаьххача хана пампоган лейкачул тIехьагIа 1969 шера 14 апреле кхелхай КПСС член, республиканск доахIамара персональни пенсионер Дакаева Хамса Дакаевна.

1905 шера, Нохч-ГIалгIай АССР Надтеречни районa Лоха Новре яхача юрта, ахархочун дезале вай Х. Д. Дакаева.

1929—1932 шерашка маша беча фабрике, парте Надтеречни райкома женорганизаторалла болх беш хиннай Х. Д. Дакаева. 1932 шера, Москве партболхлой къамий курсеш йистеяьхачул тIехьагIа, Х. Д. Дакаева бехктокхамеча гIулакхаш тIа хиннай Нохчий облисполкоме, парте Грозненски райкоме.

1938 шера денз 1944 шерага кхаччалца социальни Iалашон наркомалла, мягача промышленности наркомалла, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела заместителалла болх беш хиннай, республика Лакхехьарча Совета депутаталла а парте обкома членалла а хийржай Х. Д. Дакаева. 1944 шера денз 1957 шерага кхаччалца боахама балха тIа хиннай Х. Д. Дакаева, хIаьта 1957 шера денз пенсе тIа яхалца йолча хана партийни балха тIа хиннай.

Республика общественно - политически вахаре хьинаре лакъа лоацаш, вайнахьа кхалнеха юкъе бечa политически балха ший дерригa хьинар дIалуш, наха фу эш ховш накъайоалаеш кожкъост хиннай Х. Д. Дакаева.

Хамса Дакаевна Дакаевай — Коммунистически партен социалистически Даьхени тешаммечa йиIий сийлахьа гIулакхаш дуккхачa хана тха дегашка латтаргда.

Ноакъостий група.

СПОРТ

ВЕЛОСИПЕД

Сезон хьеллара приз къувсаш бар дукха ха йоаццаш Грозне шии дайнаьх хиннача яхьашка 110 совгIа велосипедист.

Кхалнаха юкъерча яхьашка дика хьокхамаш гойтар Л. Товкача. 8 минути 40 секунди мара йоаязар цо пха километр никъ бeш. Цул тIехьа я Я. Т. Гмызина.

Итт километр дистанцех маIача наха юкъе хьалхаваьлар спорта мастер, СССР-а сборни команда член В. Овегов. ШоллагIча меттиге А. Корякин ва. КхоалгIа кхалнаха юкъе хьалхйоа моттиг спорта мастера Г. Бабехинайга кхаьчар, цул тIехьа Л. Дудникова я. Цу хийнаьх 15 километр никъ бeча маIача нахах массарел хьалхаваьлар спорта мастер В. Абазов, шоллагIа финише кхаьчар спорта мастер Н. Гриценко.

Групповой гонкаш хилар шоллагIча хийнаьх. Цига хьалхара моттиг яьккхар «Спартак» команда. Кубок цунна елар. Хьалхара моттигаш яьккхарна физкультура городской комитета грамоташ еннай.

Сурта тIа: яхьашка котбаьннарий група (аьрдехьара аьттехьа) В. Абазов, А. Овегов, Л. Товкач, Т. Бабехина.

Н. Кобиашвиле сурт.

ДУКХА ДЕЗАЧА КНИЖКАХ

ЧIоагIа могадаш дувц Грозненски гарнизона бIухоша Базоркин Идриса «ВIаьшерий боадонгара» яха керда роман. Цу тамашийла ешъердамерча книжках конференция вIашагIъеллар цар дукха ха йоаццаш.

Автора вахарахи цун творчествах сийлен кахькахи дийцар конференце библиотека заведующа Л. И. Грошовас. Цул тIехьагIа шоашта чIоагIа дезаденнача книжках лаьца къамаьлаш дир бIухочо пов. Драгуна, пропагандиста Одинцовас, политотдела начальника — подполковника Похулиске, дешараша Одинцовас, кхычар а.

* * *

«ВIаьшерий боадонгара» яха книжка дувца гулбенахбар укх денош Грозненски № 15 йолча школа - интерната дешархой хьехархой. Конференци хьехийлар интерната библиотекара Л. Л. Горелика. ТIаккха писателя биографи дийцар 10-ча класса дешархочо Махалиевас. Дукха дийцар романах лаьца дешархоша Магомедиевас, Татаевас, кхыбараша.

Шиина а конференце дакъа лоацаш хилар романа автор Базоркин Идрис. Шийга даьча дукхача хаттарашта жоп тайлар цо.

А. АЗИНА.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозненски кIезиг-дукха моржаш а йолаш, йовхачар а йолаш ха хила тарлу, малхбоалехьара гIаьххьача боараме мух а хьекхаш. Дегара температура республике гIолла 17—22, Грозне 18—20 градус дIовхал йолаш хургъя.

ДIахорча шин дени шин буса дувлалуш моржаш а йолаш, лоадаме йочаш а йолаш ха хургьа. Къулбаалхбоалехьара лаьгIо, гIаьххьача боаранга кхоачаш мух хьекхаргба. Дегара температура буйсашка 1—6, деношка 15—20 градус дIовхал йолаш хургьа.

Метеостанца.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ХИРУРГИЧЕСКИ ИНФЕКЦИ

Сага дегIах летача микроба хьоадеча лазарах инфекци сал.

Сага дегIа микроба хьоадеча лазарген цунна сага дегIо еча реакцеген хьежжа хирургически реакци шин группана екъалу, хирургически дарбо де дезача ирзачеи хронически инфекцешта. Нод а хулаш йола ира инфекци хьовш эггара дукхагIа хула микробаш ераш я: стафилококкаш, шоргашка хула палочка, стрептококкаш, сийна-баьццара нод хула палочка, дIайхача лазара палочка.

Микробаш сага дегIа чу яра тарлу сага цIокана чов хинназа гIолла, шодеш хулача меттигашка е лимфа-а цIий а лелача сосудашка гIолла, сага цIока тIа массе а хана дукха микробаш хул, цунга чов хинна моттиг эттача, цIека чу а цIий лелача сосудашка а кхоач уж. Бактереш чуялараx сага дегIа хула реакци тейша я вирулентностахи массивностахи, кIаьта керттерча даьке — бактереш чуьйнача моттига анатомо-физически башхалонех. Инфекци хьакиннача цIе дестам, лазараш отт, температура лакхлу цул тIехьагIа дерригача дегIа лазар хьов — йоккха температура, дегIа шийла, хеташ хилар, корта лазабалар, бетталуш бола ха, цIий хувцадалар, цIий толхаде а тарлу (сепсис хила) саг лерг а волаш.

Нод Iовш цIеканеи цIока кIалхарча клетчаткаеи хулача дестамех я фурункул (юкха йола фурункулаш, юха а юха а хьахулаш йола фурункалеш — фурункулез), карбункул, гидраденит, флегмона, абсцесс, рожа, н. кх.

Фуй фурункул? Из чоп оалахи махьара железахи хула нод Iовш дола ира лазар да. ДукхагIча даькъе цIока кIалхарча клетчаткана кIоаргга чукхоач из.

ДукхагIча даькъе из хьоаду доццо е кIай бое болча стафилококко. Шоаш эшаш дола хьалхи эттача чоп овлашкеи махьара железашкеи я кхаьчий, дестам хьоаду цар, фурункул хила йиш я цIека моллагIча а моттиге, бакъда дукхагIча даькъе из хул дукха железаш йолча е хьуьш йолча моттигашка (пхьу кIоаг чу, фоартах, букъ тIа, хаьа тIа, кхы лохехьа). Из хьахилара керттера бахьанаш да дегI хьожаш цIенен ца лелалар (цIока цIена ца лелалар, наггахьа мара ца лувчаш, чухвахьа дувхаду баразкъаш ца хувцаш хилар), ца доаттIаш цIока шелдалар. Керттеча даькъе цун доккхагIа дола бахьан да кхача мабоаттIара ца баар, къаьстта угледовни бар (диабет). ГIелвалар, дика боаца кхача, авитаминоз, н. кх.

Фурункул герга, дестама дазара инфильтрат я, из хул махьара железаштеи чоп овлаеи, юкъе нод чуйоалла Iург хьа а хулаш. Из е ше дIайоал е хирургически накъаша дIийпакх, фурункул йолча субфебрильни температура 37; 37,5; 38 градус йолаш, лазар башха дукха хала доацаш хул, хIаьта инфильтрат лакхъелча, дестам хилча, фурункул нод а хулаш юхь тIа яьлча, лазар хала тарлургда. ХIана аьлча юхь тIа дукха я лийфен цIий лела сосудаш, хIаьта фурункул керта хьаьна гарга яьлча, кхы кхерамегIа я из.

Фурункулах саг верзаве веза укх тайпара: лоадам боаца фурункулаш хилча, уналочов эггара хьалха сатийна салаIар эш. Чопа тIа хьарца еза стрептоцид, пенициллин, йIайха екъа хIама тIайилла еза (дика хургба кIеж яьккхача дIайхача хи чу бIоахбь кIалтIабаьккха боккха Iаг тIабулле). Нод е саьмарсанах хьакха мегаргба, чIоагIа лазар деш хуле ультрафиолетова (кварц) лампана чов йIохье. чоьна гонахьа пенициллин теха новокаиновая блокада е хлорэтилаца гхьовсле мегаргья. Нагахь сана абсцесс хиннале е нод уке, лимфангоит, лакха температура яле, шийла хете хирург волча ваха веза.

Фурункулаш хилча пхьаа хала лазарах ул: венашта тромбоз цIий талхар, н. кх., къаьстта фурункул гоIайнча. Из айпе а кхеране а да. Йийхоз кийтосаш ца йича, фурункул йола моттиг баракьа тIатаIаш ца хилча бакъахьа да.

Юхь тIа, къаьстта, декхерча борда тIа яьнна фурункул сог бакара кхерам болаш я, лазар чехка клетчаткага дола. хьаьна гарга хилар бахьан долаш пуп веноеш синусашта лазар де а менингиташ хилийта а тарлу.

Юхь тIа яьнна фурункул кхераме хилар бахьан долаш дарба стационаре дайтача бакъахьа да.

Бекъа кхача баа мегаш, иолорайность лакха йола, витаминизированни, шудий-баьцадахой кхача баа беза. Кхоача кхача баа беза, антибиотикаш, цкъара стрептоцид 0 дуз тIехьагIа 4 сахьат даьлча 1 грамм, чов лазаш хуле морфин, пантопон, люминал, Вишневски яхача мазь йола дIахьаьнна хьаьнна, цIоалаш чов йоаттIаьбь хуле, юкхьанна йIайха екъа хIама тIайилла, салицилова кислота хьакха, кварцева лампа оттае, кх. де веза.

ДегIа цIока гIулакх де а цIена леладе а веза. Фурункула хьалхара белгалонаш гучаьлча: дестам белча, чIоагIа холча хана, лазача хана тойне мегаргьян, хирург е дерматолог волча ваха веза.

Ш. ЭПЕНДИЕВ,
РСФСР заслуженни лор.

ЛадувгIа, хьажа

17 апреле

РАДИО

7.00 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.13 — «Серло» газета обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш. 8.45 — «КПСС Центральни Комитета Октябрьски пленума соцам кхочашбе» (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш. 8.45 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Илли пона аз твоя са даьхе» яхача кинлашна передача. 17.00 — Моттигерча авторий ашараш. 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.30 — «Ленински некъа доли вай» (эрсий меттала). 17.43 — Ленин ваь 100 шу дизарга. «Ленин вай республикала электрофикаци» яха беседа (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Бераша. Фильм. 18.40 — «Жаворонко кхаи доахача хана». Школьни производствени бригадех бола репортаж. 18.55 — Телевидени керда хоамаш (гIалгIай, эрсий меттала). 19.15 — Вай кхочамаш. Грозненски районе Ленина цIерагIча колхоза председатела Лютялова выступлени. 19.25 — Технически информацей хоам. 19.50 — Шоана, бераш. 20.00 — Дунен танкаьшта юкъера обозрени. 20.15 — Кинохроника (нохчий меттала доаккх). 20.35 — Передачай программа. 20.40 — «Гусарская баллада» яха художествени фильм.

17.55 — Передачай программа. 18.00 — Бераша. «Доктор Айболит» яха художествени фильм. 19.10 — Шадача [illegible] гIулакхашта моттиг (гIалгIай меттала). 19.20 — Мицца дах цо, химикаш (нохчий меттала). 19.40 — Телевидени керда хоамаш (нохчий, эрсий меттала). 20.05 — Хоамаш. 20.10 — Шоана, бераш! 20.20 — Социалистически мехкий художникий творчествера Ленина сибат. 20.35 — Киножурнал. 20.45 — Мила бут китайски кагирхой. 21.00 — «Щит и меч» яха художествени фильм. «Шо вахийта йиш йоцаш верг» яха хьалхара фильм (доаккх). 22.25 — Кинохроника (нохчий меттала доаккх). 22.40 — Передачай программа. 22.45 — «Иллеш Москве хьаьнга». Популярни шанъе музыка концерт.

18 апреле

РАДИО

7.00 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 —

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина урам, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам.—3-30-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарах, культурах, промышленностах дакъах—3-30-38; юрт бахамий отделан—3-42-38.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-43-00; отдела сельского хозяйства и писем — 3-42-38.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революции проспект, 7/84.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.
СФ05093. Заказ № 1935.